

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**Специфични и подробни цели за опазване на
защитена зона за дивите птици
BG0002091 „Остров Лакът“**

Автори: Петър Шурулинов¹, Свилен Чешимеджиев², Мартин Маринов³ и Димитър Димитров³

¹Национален природонаучен музей при БАН

²Българско дружество за защита на птиците

³Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН

Съдържание

Въведение	4
Специфични цели за A002 <i>Gavia arctica</i> (черногуш гмуркач)	6
Специфични цели за A005 <i>Podiceps cristatus</i> (голям гмурец)	8
Специфични цели за A008 <i>Podiceps nigricollis</i> (черноврат гмурец)	11
Специфични цели за A391 <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (голям корморан)	14
Специфични цели за A875 <i>Microcarbo pygmaeus</i> (малък корморан)	18
Специфични цели за A019 <i>Pelecanus onocrotalus</i> (розов пеликан)	21
Специфични цели за A020 <i>Pelecanus crispus</i> (къдроглав пеликан)	24
Специфични цели за A023 <i>Nycticorax nycticorax</i> (нощна чапла)	28
Специфични цели за A026 <i>Egretta garzetta</i> (малка бяла чапла)	30
Специфични цели за A773 <i>Ardea alba</i> (голяма бяла чапла)	33
Специфични цели за A028 <i>Ardea cinerea</i> (сива чапла)	36
Специфични цели за A031 <i>Ciconia ciconia</i> (бял щъркел)	39
Специфични цели за A036 <i>Cygnus olor</i> (ням лебед)	42
Специфични цели за A394 <i>Anser albifrons albifrons</i> (голяма белочела гъска)	45
Специфични цели за A043 <i>Anser anser</i> (сива гъска)	47
Специфични цели за A855 <i>Mareca penelope</i> (фиш)	50
Специфични цели за A889 <i>Mareca strepera</i> (сива патица)	53
Специфични цели за A052 <i>Anas crecca</i> (зимно бърне)	57
Специфични цели за A053 <i>Anas platyrhynchos</i> (зеленоглава патица)	60
Специфични цели за A856 <i>Spatula querquedula</i> (лятно бърне)	64
Специфични цели за A857 <i>Spatula clypeata</i> (клопач)	67
Специфични цели за A059 <i>Aythya ferina</i> (кафявоглава потапница)	70
Специфични цели за A061 <i>Aythya fuligula</i> (качулата потапница)	73
Специфични цели за A067 <i>Vucephala clangula</i> (обикновена звънарка)	76

Специфични цели за A767 <i>Mergellus albellus</i> (малък нирец)	78
Специфични цели за A070 <i>Mergus merganser</i> (голям нирец)	81
Специфични цели за A075 <i>Haliaeetus albicilla</i> (морски орел).....	84
Цитирана литература:	86

Въведение

Специална защитена зона (СЗЗ) BG0002091 „Остров Лакът“ по Директива 2009/147/ЕО заема площ от 1260,9 ha и попада изцяло в Континенталния биоеографски регион. Обявена е със Заповед № РД – 512/22.08.2008 г. на Министъра на околната среда и водите. Съгласно стандартния формуляр за данни (СФД) в зоната предмет на опазване са 27 вида птици. СЗЗ обхваща територията на три постоянни острова по р. Дунав – о. Лакът, о. Палец и о. Градина, и няколко непостоянни пясъчни острова, които се образуват по врем на маловодие по реката. Зоната е разположена източно от гр. Никопол и граничи с СЗЗ „Никополска плато“. Остров Лакът е покрит с естествена растителност – храсти, върби (*Salix* spp.) и тополи (*Populus* spp.). Пясъчни коси и малки островчета се откриват през периода на маловодие в близост до трите постоянни острова. Тези места са предпочитано местообитание за хранене и почивка на много водолюбиви птици като пеликани, корморани, патици, потапници, гмурци, чапли, дъждосвирци и др. Зоната има висока орнитологична стойност по отношение на местата за почивака на къдроглавия пеликан (*Pelecanus crispus*) и зимуването на малкия корморан (*Microcarbo pygmaeus*). Също така, е едно от важните места за гнезденето на морския орел (*Haliaeetus albicilla*) по р. Дунав. Зоната предоставя подходящи хранителни местообитания и места за почивка за редица водлюбиви видове птици като големия и малкия нирец (*Mergus merganser*, *M. albellus*), звънарката (*Vucephala clangula*) и големия корморан (*Phalacrocorax carbo*).

Остров Лакът и околните му територии се влияят от горскостопанските дейности на острова и от хидрологичния режим на река Дунав. Всички горскостопански дейности, свързани с голи сечи, премахване на подлеса и залесяване с хибридна топола оказват отрицателно въздействие върху крайречните заливни гори на острова. Интензивния риболов в района, както и лова причиняват безпокойство на водолюбивите птици.

Методика на теренните проучвания

По време на теренните проучвания на птиците през 2021 г., СЗЗ беше посетена минимум два пъти по време на размножителния сезон на упоменатите в таблица 3.2 на СФД видове. Принципно методиката на проучването следва тази от „Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие“ (НСМБР), но ограничението във времето и средствата не позволиха стриктно прилагане на методите за отделните видове птици. Направена е верификация на актуалното състояние на популациите на видовете в СЗЗ (основно гнездящи) и техните местообитания. При констатирането на конкретни заплахи за видовете, то те са описани в текста към тях. В допълнение, са посочени и принципни заплахи, базирани на конкретни наблюдения и информация (от литературата, СФД и др.), която имат авторите на разработката.

Оценката на популациите на зимуващите видове е направена на база данните от Средно-зимните преброявания на водолюбивите птици (СЗП) за 2019 и 2020 г., предоставени от ИАОС.

Оценката на популациите на мигриращите / концентриращи се видове в СЗЗ е направена предимно на база на литературни източници и СФД, много рядко в случай на наблюдения от пролетта на 2021 г.

При поставянето на специфични цели за отделните видове изискващи провеждане на допълнителен мониторинг за установяване размера на гнездящата, мигриращата и/или зимуващата популация на вида в зоната, предлагаме да се следват методиките приети от МОСВ и ИАОС, и утвърдени от Националния съвет по биоразнообразие. Сроковете на мониторинг да са съобразени с изискванията дадени в "Методически указания за провеждане на орнитологичен мониторинг", утвърдени от МОСВ през месец юни 2010 г.

- ✓ Мониторинг на гнездящите видове: Шурулинков и др. (2015) Методика за мониторинг на гнездящите видове птици. НСМБР - ИАОС
- ✓ Мониторинг на мигриращите птици: Мичев, Т. и Профиров, Л. (2010) Методически указания за провеждане на орнитологичен мониторинг и Методика за мониторинг на рещите се мигриращи птици. НСМБР - ИАОС.
- ✓ Мониторинг на зимуващите птици: Методика за мониторинг на зимуващи птици. НСМБР - ИАОС.

За отделните видове и групи птици тези методики са доразвити и допълнени, съгласно целите на Докладването по чл.12 (Схеми 1 - 5) и приложени през 2020 г., с което препоръчваме да се съобразят бъдещите теренни проучвания.

Настоящият документ включва следните раздели с важна информация:

- ✓ Код и наименование на вида
- ✓ Кратка характеристика на вида
- ✓ Характер на пребиваване в страната, Характерно местообитание и хранене
- ✓ Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво
- ✓ Състояние на ниво СЗЗ
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната
- ✓ Необходимост от промени на СФД на СЗЗ
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в СЗЗ-ни от мрежата Натура 2000 в България, не са посочвани тенденции в популациите на видовете, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в СЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизиран мониторинг на видовете, а такива в повечето случаи липсват.

Специфични цели за A002 *Gavia arctica* (черногуш гмуркач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 63-75 cm, тегло 2,3 (при женските) до 3,4 kg (при мъжките), размахът на крилата - 100-130 cm. В брачно оперение темето, тилът и задната част на врата са кадифено светлосиви. Предната част на шията и гърлото са черни. Тялото отгоре е с ясни бели петна. В зимно оперение шията отстрани е наполовина тъмна, със сива задна и бяла предна част. Няма бяло петно около окоето. Горната страна на тялото е равномерно тъмно сива. Без полов диморфизъм, със слаби възрастови различия. Младите са като възрастните в зимно оперение, но със светли крайнини на перата отгоре, образуващи люспест рисунък. Младежката оперение се запазва до средата на зимата (Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

Редовно мигриращ, зимуващ и летуващ вид за страната. Най-многочисленият представител на рода за нашата фауна (Нанкинов, 2012). У нас птиците пристигат в края на септември и началото на октомври, като се задържат най-късно до средата на май. Най-много птици са наблюдавани в черноморските заливи, черноморските езера и околностите на гр. София. Единични половонезрели птици остават в черноморските заливи през цялото лято. Все пак най-много птици се наблюдават през зимата.

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езерата на тундрата и тайгата, лесостепите и степите. Зимуващите и мигриращи през нашата страна птици се срещат главно по Черноморското крайбрежие, морските заливи, Черноморските блата и езера, но се срещат и в големи вътрешни водоеми и по-малки водни басейни до 2300 м.н.в (Симеонов и др., 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите са 1110, 1130, 1150, 1160, както и сладководни местообитания от типа на 3130, 3150, 3260 и 3270 (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Хранят се с риба, миди, ракообразни, водни насекоми и техните ларви. Малките се хранят с водни безгръбначни животни, а по-късно и с дребна риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е наблюдаван в Северна България, Софийско и Пловдивско и по Черноморието. Срещат се предимно единични екземпляри. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN (2018) е LC (Least Concern) за света и за Европа също (2021). Не е включен в Червената книга на България. Включен в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 650 индивида. Мигриращата популация (за периода 2001-2018 г.) се оценява на 200-900 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: G01, K04.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната **зимуващата** популация на вида се оценява до **1 индивид**, което е **0,1-2 %** от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2025 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост. В Дунавската равнина е малочислен мигрант, наблюдаван в периода от септември до януари, когато стоящите води замръзват (Шурулинков и др., 2005). Черногушият гмуркач се среща с единични бройки по поречието на р. Дунав през есенно-зимния период на годината. Данните от СЗП от поречието на р. Дунав в участъка Сомовит – Свищов за периода 1977 – 2001 г. показват, че видът е регистриран общо 3 пъти, с численост 1 инд. (Michev & Profirov, 2003). При среднозимното преброяване през 2019 г. видът е наблюдаван с по 1 индивид при Сомовит, Свищов и о. Персин, а през 2020 г. е регистриран 1 инд. при Свищов.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена на база СФД и данните от среднозимните преброявания. Липсват публикувани данни за зоната.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 инд. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A005 *Podiceps cristatus* (голям гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-51 cm, тегло 0,700 – 1,400 kg, размахът на крилата - 59-73 cm. Най-едрият гмурец с дълго, ниско тяло и дълга, тънка шия, държана изправена или свита с глава на гърба. В брачно оперение перата по челото, темето и тила са черни. Теменните пера са дълги и образуват „рогчета”. Перата около ушите и бузите също са удължени, кафяво-рижи, на върха черни и образуват „бакенбарди”. Мъжките са с по-широки „бакенбарди” и по-дълги „рогчета”. Гърбът и крилата са тъмнокафяви, околоочното поле, шията, гърдите и коремът са бели, слабините светлокафеникави. През зимата отсъстват „бакенбардите” и „рогчетата”. Перата край бузите са бели, шията отпред, гърдите и коремът също са бели. При големия гмурец бялото в зимното оперение е повече от при другите видове гмурци. С бяло над окото и черна ивица от окото до човката. Почти без полов диморфизъм. При младите бузите са с ивици, човката е бледорозова. (Svensson et al., 2009; Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Зимува по не замръзналите водоеми в Западна и Южна Европа. Миграцията е през септември-ноември и февруари-март. В резултат на миграции през есента и зимата числеността му нараства няколкократно особено в морските заливи, крайморските езера и по-големите вътрешни водоеми. У нас зимуват птици от европейската територия на Русия, скандинавските страни, Чехия, Полша, Румъния.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Снася през март - април, 1 до 9 яйца. Малките са гнездобегълци. Стават самостоятелни на 70-80 дневна възраст (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава езера, крайбрежия на реки, блата, канали, рибарници, утайници и др., обрасли с тръстика, камъш, папур и друга водна растителност до 800 м.н.в.

При миграция и зимуване посещава както тези водоеми, така и много често морските заливи, крайморските езера и блата и високо разположените язовири – Доспат, Камчия, Искър, Батак и др. (Симеонов и др. 1990). Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с дребна риба, ракообразни, миди, жаби, водни насекоми и техните ларви, а също така и с водни растения. Младите се изхранват предимно с насекоми (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е разпръснато и групово във всички равнинни райони. Основната част от популацията е концентрирана в Дунавската равнина и покрай р. Дунав, Тракийската низина, по Черноморското крайбрежие и в Софийското поле (Янков отг. ред., 2007). В началото на 20-ти век настъпва депресия на вида и близо половин столетие той мъти само по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. След 1960 г. птиците увеличават числеността си и заселват водоемите във вътрешността на страната (Симеонов и др., 1990).

По дунавското крайбрежие видът е широко разпространен и често срещан. Общият брой гнездящи двойки варира между 46 и 78. Основното място за размножаване е езерото Сребърна, следват рибарниците Хаджидимитрово и блатата на остров Персина. Друг съществен обект, рибарници Мечка, са загубили значението си за вида след пресушаването им и превръщането им в обработваема земя през 2012 г. Също е положението и в рибарници Орсоя (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN (2019) видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) за света (2019) и за Европа (2021). Включен в Червената книга на България в категорията „Уязвим вид“. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **550 – 1500 двойки**, а според Янков, 2007 числеността е 400 – 600 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **стабилна**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: G06, J02, J03, F05.

Зимуващата популация е оценена на **1850 – 5000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. Посочени са следните заплахи и влияния: F05, J02, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на **500 – 1000 индивида**. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: J02, F26, F05, G12.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно СФД на зоната вида е **зимуващ** като популацията е оценена на до 1 индивид, което представлява 0,02 % от националната **зимуваща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

По време на зимуване, големия гмурец се среща предимно по Черноморието и в южна България. По българското поречие на р. Дунав за периода 1977 – 2001 г. са отчетени средно по 18 индивида годишно (Michev & Profirov, 2003). По данни от средно зимните преброявания през 2019 и 2020 г. по цялото българско поречие на р. Дунав са наблюдавани съответно 31 и 14

инд., но на територията на СЗЗ-на не са наблюдавани птици от вида. Отчетените два пъти повече птици от вида през 2019 г., вероятно се дължи на по ниските средни температури през януари месец на тази година. По данни от stringmeteo.com, през 2019 г. средните януарски температури по р. Дунав са били $-0,1^{\circ}\text{C}$, а през 2020 г. $1,5^{\circ}\text{C}$. С понижаването на температурите, вероятността за зимуване на вида в зоната се увеличава.

Необходимо е залагане на адекватен мониторинг за по-продължително време през зимата, за да се установи действителната численост на зимуващата популация на вида в СЗЗ „Остров Лакът“. Препоръчваме залагането на целеви мониторинг на зимуващите птици с минимум три посещения в периода декември – февруари.

Основна заплаха за зимуващата популация на вида е промяна в хидроморфологичното състояние на р. Дунав, замърсяване на водата, липса на хранителни ресурси, безпокойство от рибари и случайно улавяне в рибарски мрежи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	В зависимост от температурата най-малко 1 инд.	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0°C , минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	С понижаване на температурите $<0^{\circ}\text{C}$ С поддържане на популацията >1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			2020, Табл. 5, стр. 51).	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A008 *Podiceps nigricollis* (черноврат гмурец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 28-34 cm, тегло 0,250 – 0,350 kg, размахът на крилата - 56-60 cm. В брачно оперение главата, вратът, гърбът и крилата са черни. Теменните пера са леко удължени. Зад очите и областта на ушите със снопче тънки, златисто-рижи пера. Коремът и подкрилията са бели. Слабините са ръждиви. Клюнът е слабо извит нагоре. През зимата рижият цвят в оперението липсва. На тила без удължени пера. Общия тон в окраската по-светъл. Зад ушите бяло петно. Гърлото, шията, гърдите и коремът бели. Има тъмносива яка. Няма полов диморфизъм. При младите оперението е като възрастните в зимно оперение, бузите са с бежов оттенък, шията е по-тъмна (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се по водоемите на страната целогодишно. Забележима миграция се наблюдава през октомври – март. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди излюпени в Румъния, Европейска Русия, Украйна, Чехия, Полша, Словакия и Германия. Многочислен през зимата, особено по Черноморското крайбрежие.

Гнезди на отделни двойки и в колонии. Двойките се оформят още през зимата или през пролетния прелет. Гнездото е плаващо сред водната растителност. Снася през май 3 до 8 яйца. Мътят и двамата родители около 20-25 дни. Малките са гнездобегълци. На триседмична възраст са самостоятелни (Симеонов и др., 1990; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Целогодишно обитава сладководни и солени водоеми, но предпочита блата, езера, старици на реки, разположени от морската равнина до 3000 м.н.в., богато обрасли с растителност, притежаващи открита водна площ и плитки участъци (Симеонов и др., 1990). През зимата е близо до морския бряг и в крайбрежните езера, по-рядко в големи, незамръзващи сладководни басейни, язовири и др. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни риби, жаби, миди, ракообразни водни насекоми и техните ларви. През размножителния период с безгръбначни. Насекомите съставляват над 90% от храната (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в изолирани гнездовища, по-ясно групирани по Дунавското крайбрежие, с единични находища, повечето без данни за сигурно гнездене покрай Черно море, в Добруджа, Софийското поле и Тракийската низина. (Янков отг. ред., 2007). В миналото е обитавал основно по-големите блата по поречието на р. Дунав и Бургаските езера. Сега единични двойки се размножават нередовно в резервата „Сребърна” и рибарниците „Калимок” (Големански гл. ред. 2015). Постоянно размножаващи се двойки има на остров Персина, но броят им също е много променлив. Установено е, че там гнездят 1 - 26 двойки през различни години. Други важни находища за вида са езерото Сребърна - 0-8 двойки (2006-8 двойки), рибарници Калимок - 0-6 двойки (2013 г. - 6 двойки) и Гарванско блато (2010 г. - 4 двойки) (Shurulinkov et al., 2019a).

Според IUCN видът е слабо засегнат – LC (Least Concern) за света (2018) и „уязвим“ (VU) за Европа (2021). Включен в Червената книга на България (2015) в категорията „Критично застрашен вид”. Включен в Приложение 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **20 – 60 двойки**, а според Големански гл. ред. (2015) числеността не превишава 40 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: M07, G05, G06.

Зимуващата популация е оценена на **500 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **флукутираща**, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е **намаляваща**. Посочени са следните заплахи и влияния: K04, G01.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: K04, F26, F05, G12.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната, вида присъства като зимуващ. Зимуващата популация се оценява на **4 индивида**, което представлява **0,2 – 0,8 % от националната** зимуваща популация (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

По време на зимуване вида се концентрира основно по Черноморското крайбрежие и спорадично е регистриран по р. Дунав (Michev & Profirov, 2003). По време на СЗП по целия български участък на р. Дунав през 2019 г. са регистрирани общо 6 инд., а през 2020 г. само 1 инд. от вида. Не са регистрирани птици от вида на територията на зоната. По данни от ebird.org,

най-близкото място, където са наблюдавани зимуващи птици от вида е в района на гр. Козлодуй (R. Попов, 2020, 2021).

Необходимо е залагане на адекватен мониторинг за по-продължително време през зимата, за да се установи действителната численост на зимуващата популация на вида в СЗЗ „Остров Лакът“. Препоръчваме залагането на целеви мониторинг на зимуващите птици с минимум три посещения в периода декември – февруари.

Основна заплаха за зимуващата популация на вида е промяна в хидроморфологичното състояние на р. Дунав, замърсяване на водата, липса на хранителни ресурси, безпокойство от рибари и случайно улавяне в рибарски мрежи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1	Определена на база данни от СЗП и СФД. Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено – Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо – Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново село и Русе) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено – Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо – Bad	Поддържане на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено – Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо – Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване, предлагаме следните промени в СФД:

- Предвид, затоплянето на климата и липсата на зимуващи птици в СЗЗ през 2019 и 2020 г. (данни от СЗП), предлагаме промяна в минималната численост на вида от 4 на 1 инд.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A008	<i>Podiceps nigricollis</i>			w	1	4	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A391 *Phalacrocorax carbo sinensis* (голям кormоран)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 77 – 94 cm. Размах на крилата: 121 – 149 cm. Най-едрият от трите вида кormорани, срещащи се в България. Има черно оперение с бели бузи и по едно бяло петно от страни на хълбока (през размножителния период). Голата кожа в основата на долната получовка е жълта и заобиколена от бяла зона. Младите са черно-кафяви с белезникави гърди и корем. Плува и се гмурка добре. Оперението не е водонепромокаемо и след гмуркане каца по камъни и дървета в близост до водоема и се суши с разперени крила. Ловува поединично, или на групи.

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. По време на миграционния период ята от големи кormорани могат да се срещнат по всички водоеми в страната, а по време на зимуването се концентрира предимно по поречието на река Дунав и Черноморското крайбрежие. По крайбрежието на Черно море видът мигрира от октомври до март, като есенният прелет е през октомври-ноември (Симеонов и др., 1990). Не мигрира на дълги разстояния. През зимата се струпва на ята в големи незамръзващи водоеми и по морското крайбрежие.

Характерно местообитание

Големият кormоран обитава сладководни и полусолени блата и езера, язовири, рибарници, крайбрежни скали и заливни гори. В България видът гнезди колониално, основно по дървета (дъб, хибридна и бяла топола, бяла върба и др.), но също така и по метални конструкции на електропреносната мрежа. Образува и смесени колонии с лопатарка, блестящ ибис, малък кormоран, сива, нощна, гривеста и малка бяла чапла. Снася 3 – 4 яйца, като има едно поколение годишно през периода април-май. Подходящото гнездово и хранително местообитание са близко разположени. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Cyprinus carpio* и *Carassius spp.*, която лови поединично или в групи, понякога заедно с пеликани. Зависим е от големи водни басейни, богати на риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Широко разпространен и многочислен колониален вид. Установени са общо 24 колонии в България. Повечето колонии са по р. Дунав и по Черноморското крайбрежие. Във вътрешността на страната е рядък и по-малоброен.

Природозащитният статус на големия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за Европа (2021) и LC за света (2019). Не е включен в Червената книга на България. Не е включен в приложенията на Директивата за птиците. Няма SPEC категория. Подлежащ на опазване и контрол по чл. 45 от ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **2600 – 4800 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01 и M08.

Мигриращата национална популация е оценена на **5000 – 16 000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, J02, K01.

Зимуващата популация е оценена на **7800 – 24 000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **флукутираща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - **нарастваща**. Посочени са следните заплахи и влияния: F02, F05, G01, H01, J02, K01.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната, вида е гнездящ и зимуващ. Гнездящата популация се оценява на **до 44 индивида**, което представлява **0,5 % от националната гнездяща популация** (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), неизолирана популация в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „ВС”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

Според СФД, зимуващата популация на вида се оценява на **8 – 600 индивида**, което е **0,1 – 2,5 % от националната зимуваща популация** (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), неизолирана популация в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Големия корморан гнезди редовно по островите на р. Дунав като в периода 2010 – 2013 г. са установени 1573 – 2299 двойки за цялото българо-румънско поречие (Shurulinkov et al., 2019b). На о. Лакът и на останалите острови в СЗЗ „Остров Лакът“, не е установена колония на вида през тези години. Най-близките колонии на вида се намират по течението, на о. Калновац (Румъния) – 137 – 405 дв./год. и малък остров до о. Голяма Бързина (СЗЗ „Комплекс Беленски острови”) – 175 – 375 дв./год. (Shurulinkov et al., 2019b). По време на теренното проучване през 2021 г. в периода май – юли са наблюдавани общо 119 индивида, но гнездене не е установено.

Това са хранещи се птици по реката, които най-често образуват струпвания по пясъчните коси и брегове на островите.

Вида зимува често по р. Дунав с голяма численост. Средните годишни числености на вида по врем на СЗП, регистрирани за периода 1977 – 2001 г. са 1564 индивида (Michev & Profirov, 2003). Според данните от СЗП, на територията на СЗЗ „Остров Лакът“ през 2019 г. са установени 25 инд., а през 2020 г. – 11 инд. По данни от ebird.org, през ноември 2020 г. са наблюдавани 200 инд. на пясъчна коса между о. Градина и о. Лакът (D. Dimitrov, 2020).

Основни заплахи за вида са горскостопанските дейности по време на размножителния сезон в близост до колонията. Унищожаване на местообитанията в резултата на изсичане на естествените гори и замяната им с монокултури от хибридна топола и др.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой индивида през гнездовия сезон	Най-малко 16 инд.	Определена на база средния брой инд./ден от теренните проучвания през 2021 г. Наличните към момента данни от литературата и от теренните проучвания не показват гнездене на вида в зоната. В периода май-юни се наблюдават птици които се хранят и почиват в зоната.	Поддържане на популация от най-малко 16 инд. през гнездовия сезон. Поддържане на подходящите гнездови местообитания за вида в зоната.
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	В зависимост от температурата най-малко 20 инд.	Количеството на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 20 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >20 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 290 ha	Изчислена на база % местообитание широколистна естествена гора N16 (290 ha) в границите на зоната. Пригодността на местообитанието ще зависи от заливните площи на гората, размера на дърветата и достъпа на хора до потенциалното гнездовище.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 290 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, %	Поддържане на площта на местообитанието

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
хранителни местообитания на вида			на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата концентрираща се численост на вида в защитената зона размножителния сезон и по време на зимуване е необходима следната актуализация на в СФД (в червено):

- Актуализиране на кода и научното наименование на вида, съобразно това, което е използвано в Докладването по чл. 12 от 2019 г.;
- Посочване на минимална численост на вида от 16 инд. през размножителния сезон. Пребиваване на птици, които се хранят и почиват през гнездовия сезон, би могло да доведе до начало на гнездене на вида в зоната;

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			r	16	44	i		G	C	A	C	C
B	A391	<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>			w	8	600	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за *A875 Microcarbo pygmaeus* (малък корморан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45 – 55 cm. Размах на крилата: 75 – 90 cm. Значително по-дребен от големия корморан. Опашката е относително дълга, клюнът и шията са къси. Оперението е тъмнокафяво до черно с метален блясък. През размножителния период има бели напетнявания по главата и горната част на тялото, които липсват през останалите сезони. Младите са с бяло подбрадие и беззникави корем и гърди.

Характер на пребиваване в страната

Малкият корморан е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид за страната. Пролетната миграция е от началото на март до април (Симеонов и др., 1990). Най-вероятно част от местните птици отлитат да зимуват в Турция и Гърция, като същевременно над страната преминават към зимовищата в Гърция птици от Дунавската делта (BWPi, 2006). Възможно е част от тях да остават да зимуват и у нас. Понастоящем видът се среща редовно и целогодишно в страната. България се явява от ключово значение за зимуването на световната популация, както и за придвижването на значителна част от нея между местата на гнездене и зимуване (Иванов и Муравеев, 2002). Не извършва далечни миграции. През зимата се струпва на големи ята по поречията на незамръзващите реки и по-плитки водоеми. Поречието на р. Марица и р. Дунав, както и Бургаските влажни зони концентрират голям брой зимуващи индивиди.

Характерно местообитание

Малкият корморан е вид приспособен към топли климатични условия, ограничен предимно в низинни сладководни и бракични местообитания. Видът е регистриран в: открити водни територии със значително участие на дървесна растителност; сладководни или бракични блата със значително участие на тръстикови масиви; открити или бавнотечащи водни територии, включително оризища, блата и наводнени ниви, където птиците могат лесно да улавят риба в плитките води; водни площи с гъста дървесна и храстова растителност, дори малки плаващи островчета от мъртва растителност (Crivelli et al., 1996). В България видът предпочита недълбоките части на сладководни и полусолени езера и блата с обширни тръстикови масиви, труднодостъпни заливни гори, язовири, оризища, рибовъдни стопанства, брегове и устия на различно големи, но бавно течащи реки, включително малки рекички, канали, участъци от морския бряг и др. Вертикалното разпространение се простира от морското равнище до около 500 m надморска височина (Иванов и Муравеев, 2002). Малкият корморан гнезди основно в смесени колонии с чапли (Ardeidae), бели лопатарки (*Platalea leucorodia*), блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*) и големи корморани (*Phalacrocorax carbo*) (Демерджиев, 2000; Иванов и Муравеев, 2002). Видът е моногамен. Птиците се появяват в гнездовищата си около края на април и началото на май (Иванов и Муравеев, 2002). В Горнотракийската низина в колониите близо до зимните нощувки малките корморани са отбелязани да заемат гнездовищата още през втората десетдневка на април (Демерджиев, 2000). Гнездата могат да бъдат устроени както в тръстикови масиви (ПР „Сребърна”, блатото при Ченгене скеле, ЗМ „Пода”, ез. Вая и др.), така и по различно големи дървета (Иванов и Муравеев, 2002). В Сребърна гнездата са устроени по

ниски върби в южната част на езерото, до микроязовир Конуш и микроязовир Партизанин – по средно-високи дървета, а в Беленските блата и на остров Вардим – на високи стари дървета (Плачийски и кол., 2014). Снася 4 – 6 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Малкият корморан се храни изключително в сладки или полусолени води, обикновено близо до брега. Хранителният спектър в България е непроучен, в други части на ареала е съставен предимно от риба, дребни ракообразни, по-рядко пиявици, дребни бозайници (BWPi, 2006). В Дунавската делта Andone et al. (1969) установяват 15 вида риби в 130 стомаха на малки корморани. Представени са: костур (*Perca fluviatilis*) с 18.8%, бабушка (*Rutilus rutilus*) с 14.8%, шаран (*Cyprinus carpio*) с 10.8%, обикновен щипок (*Cobitis taenia*) с 9.7% и обикновена щука (*Esox lucius*) с 5.6%, като средното тегло на рибите е 15 гр. (7–71 гр.) (BWPi, 2006; Crivelli et al. 1996).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и разпръснато разпространение по Дунавското поречие, Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007). Числеността на гнездящите двойки е подложена на много големи годишни колебания, главно в зависимост от водните нива. Ежегодно гнезди в ез. Сребърна, ЗМ „Калимок-Бръшлен“, на р. Арда в гр. Кърджали, в ЗМ „Пода“ край Бургас и др.

Включен в **Приложение 1** на Директивата за птиците. Природозащитният статус на малкия корморан според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за Европа (2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“. Включен е в Приложение 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценя на **340 – 900 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.), която също е **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е нарастваща.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **2000 – 12 000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е **флукутираща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - **нарастваща**.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **6000 – 15 000 индивида**.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, F05, F26, G01, H01, J02, K01 и M08.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Според СФД, зимуващата популация на вида се оценява на **до 183 индивида**, което е **1,5 % от националната зимуваща популация** (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка за стойността на зоната за съхранение на вида е „В” – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

Малкия корморан не образува големи концентрации по р. Дунав по време на зимуване – средно 185 инд./год. за цялото българско поречие (Michev & Profirov, 2003). Първоначалната оценка на зимуващата популация на вида в СЗЗ „Остров Лакът“ е 68 индивида (Тодоров, 2007). По данни от СЗП през 2019 г. и 2020 г., вида не е установен да зимува в зоната. За цялото българско поречие през 2019 г. са преброени 83 инд., а през 2020 г. 70 инд. По време на зимуване вида се концентрира основно в южна България – поречието на р. Марица и Бургаските влажни зони (ebirds.org, декември - февруари).

По време на теренните проучвания през 2021 г., в периода май - юли са наблюдавани предимно прелитащи малки корморани (22 инд.) през територията на зоната.

Необходимо е залагане на адекватен мониторинг за по-продължително време през зимата, за да се установи действителната численост на зимуващата популация на вида в СЗЗ „Остров Лакът“. Препоръчваме залагането на целеви мониторинг на зимуващите птици с минимум три посещения в периода декември – февруари.

Основни заплахи за вида са горскостопанските дейности, които водят до унищожаване на местообитанията в резултата на изсичане на естествените гори и замаяната им с монокултури от хибридна топола, промяна в хидроморфологичните характеристики на реката и безпокойство от различни човешки дейности.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена съобразно СФД. Количеството на зимуващите птици ще зависи от метеорологичните условия и подходящата хранителна база. Необходимо е залагане на систематизиран мониторинг за определяне на актуалната численост на вида през зимата.	При подходящи метеорологични условия и налична хранителна база поддържане на популацията >1 инд. Мониторинг до 2025 г. за изясняване на актуалната численост.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	Екологично състояние	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
			1-Отлично - High	
			2-Добро - Good	
			3-Умерено - Moderate	
			4-Лошо - Poor	
			5-Много лошо - Bad	
			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за концентрираща се численост на вида в защитената зона по време на зимуване не може да бъде направена актуализация на СФД.

Специфични цели за A019 *Pelecanus onocrotalus* (розов пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 140 – 175 cm. Размах на крилата: 245 – 295 cm. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните е бяло, с розов оттенък през размножителния период. На тила с кичур от удължени пера. С голямо жълто петно на гушата. Клюнът е голям с яркожълто-оранжева „торба” през размножителния период. Ирисът е тъмен (червен), обкръжен от розова гола кожа. Краката са жълто-розови, по-червени при гнездене. В полет черните махови пера отдолу рязко контрастират с белите подкрилия. Младите са предимно с тъмно-кафеникаво и сиво оперение, с жълтеникава „торба”, с розова орбитална кожа и жълтеникаворозови крака.

Характер на пребиваване в страната

В миналото розовият пеликан е гнездящо-прелетен и преминаващ. Днес е преминаващ и по изключение зимуващ (Симеонов и др. 1990). С рядко неперодично гнездене през отделни години в езеро Сребърна и в Писченско блато на остров Персин. Последното успешно гнездене е на пет двойки в езерото Сребърна през 2018 г. У нас се среща ежегодно основно по време на миграция, когато между 15 000 и 23 000 птици са регистрирани по Черноморското крайбрежие,

основно около Бургас. През август хиляди розови пеликани се събират за почивка и хранене в Бургаското езеро (Вая). Пролетната миграция е от средата на март до средата на април, а есенната – от началото на август до началото на ноември (Симеонов и др. 1990). Зимува в Африка. Отделни малки групи остават да зимуват в страната, основно по влажните зони в района на Южното Черноморско крайбрежие и Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни блата и езера, обрасли с тръстика и папур, с открити водни огледала и богати на риба, рибарници, язовири и полусолени водоеми. Розовият пеликан гнезди в големи самостоятелни и смесени (най-често с големи кърмориани и къдроглави пеликани) колонии, разположени на плаващи тръстикови острови, или изкуствени платформи. Пълното люпило е от 2-3 яйца. Мътят и двете птици, като имат едно поколение годишно в периода март-юли. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с риба, предимно *Carassius spp.*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus* и др., която лови поединично или в групи. Зависим е от големи влажни зони, богати на риба.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Колиниален. Единични двойки гнездят неперидично в езерото Сребърна (2018 г.) и в Писченско блато на остров Персин (2016). Неразмножаващи се индивиди и ята се задържат през целия гнездови сезон в Бургаските влажни зони и някои други водоеми (Янков отг. ред., 2007). В миналото розовият пеликан е гнездял в Мандренското езеро (до около 1958 г.) и Стралджанското блато (до към 1920 г.).

Природозащитният статус на розовият пеликан за света и за Европа според IUCN е LC (Least Concern) (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Изчезнал” (EX). Включен в СПЕС 3. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. зимуващата популация е оценена на 1 – 20 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - неизвестна.

Мигриращата национална популация е оценена на 20 000 – 51 000 индивида.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, J02, D02, C03, K04, G01 и G14.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната розовият пеликан е зимуващ вид. Според СФД зимуващата популация се оценява на максимум 1 индивид, което е около 5 % от националната зимуваща популация (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е

изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Розовият пеликан е изключително рядък вид за СЗЗ „Остров Лакът“. Единичните наблюдения на вида са от периода на есенната миграция и то при ниски нива на р. Дунав и наличие на пясъчни коси. 22 инд. са регистрирани на пясъчна коса при носа на остров Лакът на 11.09.2021 г. (Чешмеджиев, непубл. данни). На 16.09.2020 г. са наблюдавани 41 инд. почиващи на същата пясъчна коса до носа на острова (Чешмеджиев, непубл. данни). По време на СЗП в периода 2015 – 2021 г. няма данни за наблюдение на зимуващи розови пеликани на територията на СЗЗ. Видът е по-чест основно през есенните месеци по време на миграция.

По време на теренното проучване през 2021 г. не бяха установени розови пеликани, както и заплахи за вида в границата на зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 20 инд.	Количеството на мигриращите/концентриращите се птици силно ще зависи от наличието на пясъчни коси в зоната.	Поддържане на популацията в размер най-малко 20 инд.						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд. (спорадична)	Видът не е установяван в СЗЗ като зимуващ последните близо 10 години. Поради липса на данни за зимуване на розов пеликан в зоната, като целева стойност е приета тази в СФД.	Поддържане на популацията..						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – континентални водни тела. Видът рядко се храни в територията на зоната. Най-вероятно птиците от района се хранят в румънското езеро Сухая.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 781 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)			Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).	вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на концентриращата се по време на миграция и зимуване популация на розовия пеликан в зоната, предвиждаме следните промени в СФД (в червено):

- Включване на данни за концентриращата се популация на вида по време на миграция;

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A019	<i>Pelecanus onocrotalus</i>			c	20	41	i		G	C	A	C	C
B	A019	<i>Pelecanus onocortalus</i>			w		1	i		G	B	A	C	C

Специфични цели за A020 *Pelecanus crispus* (къдроглав пеликан)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 160 – 180 cm. Размах на крилата: 270 – 320 cm. Една от най-едрите летящи птици. Оперението при възрастните през размножителния период е сиво-бяло, перата на главата са къдрави, клюнът е голям с яркочервена „торба“ и с жълто петно на гушата. Ирисът на очите е сив. Краката са оловносиви. През зимата на темето имат слабо удължени пера, образуващи ръб, нямат жълто петно на гушата и цветът на кожената „торба“ е жълт. Младите са с умерено бледакафяво до сиво оперение в горната част на тялото и мръснобяло оперение в долната част. По-едър от розовият пеликан.

Характер на пребиваване в страната

Къдроглавият пеликан е гнездящ, прелетен, преминаващ и зимуващ във в нашата страна (Симеонов и др. 1990). Птиците от Черноморското-средиземноморската популация са близки мигранти. Пролетната миграция на вида е от края на февруари до края на март, а есенната протича от началото на октомври до ноември (Симеонов и др. 1990). У нас гнезди в езерото Сребърна, в блато Песчина и Мъртво блато на остров Персин, както и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (Чешмеджиев, непубл. данни, 2021). По време на миграция и през зимата се среща предимно по поречието на река Дунав, Черноморското крайбрежие и големите язовири в Южна България.

Характерно местообитание

Обитава обширни сладководни и полусолени блата и езера, обрасли с обширни тръстикови масиви, с открити водни огледала и богати на риба. По време на миграция и зимуване се среща и в разнородни влажни зони – язовири, рибарници, солници, утайници, пясъчни коси и др. Къдроглавият пеликан гнезди в самостоятелни колонии, разположени в труднодостъпни и изолирани тръстикови масиви по плаващи острови от тръстика, както и по изкуствени платформи. Пълното люпило е 2-3 яйца. Мътят и двете птици. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с риба, като хранителният спектър се състои от *Carassius carassius*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Rutilus rutilus*, *Leuciscus idus*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Esox lucius* и др. (Michev&Kamburova, 2012). Зависим е от големи влажни зони, богати на риба. При търсене на храна може да се отдалечи до 20-30 км. от гнездовите колонии.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Рядък и малоброен гнездящ вид. Колиниален. Къдроглавият пеликан гнезди в езерото Сребърна (колонията е известна от 1882 г.), блато Песчина (от 2016 г.) и Мъртво блато (от 2020 г.) на остров Персин и в Защитена местност „Калимок-Бръшлен“ (от 2021 г.). През гнездовия период малки ята от неразмножаващи се птици са наблюдавани на редица места по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, както и в някои водоеми във вътрешността на страната (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на къдроглавия пеликан според IUCN е NT (Near Threatened) за света (2018) и Least Concern за Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Включен в SPEC 1. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80-150 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е флукуираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща.

Зимуващата популация е оценена на 700 – 880 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 1999 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) - нарастваща.

Мигриращата национална популация е оценена на 600 – 1800 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: K03, F02, F05, J02, J03, D02, C03.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно стандартния формуляр за данни (СФД) на зоната къдроглавият пеликан е зимуващ вид. Според СФД зимуващата популация на видът се оценява на максимум до **36 индивида**, което е **4,1 % от националната зимуваща популация** (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Къдроглавият пеликан се среща нередовно по време на зимуване в границите на СЗЗ „Остров Лакът“. В миналото, по време на СЗП, (за периода 1977 – 2001 г.) видът е с не много голяма концентрация по р. Дунав – средно 28 инд. годишно (Michev & Profirov, 2003). За цялото българско поречие на р. Дунав по време на СЗП 2019 г. са отчетени 344 инд., а през 2020 г. – 119 инд., което е значително повече, сравнено с данните от 1977 – 2001 г. Предвид по-студената зима през 2019 г. (stringmeteo.com), количеството на зимуващите птици е било почти три пъти повече в сравнение на 2020 г. По данни от СЗП през 2019, 2020 и 2021 г. е установена 1 птица от вида през 2019 г. в СЗЗ „Остров Лакът“. По време на СЗП през 2012 г. са наблюдавани 21 инд. в зоната, а по време на СЗП през 2009 г. – 23 инд. По време на теренните проучвания през 2021 г. са регистрирани 5 инд. къдроглави пеликана на пясъчна коса при носа на острова на 05.07.2021 г.

Видът се среща доста по-често по време на есенната миграция. При ниски нива на р. Дунав къдроглавите пеликани често използват пясъчните коси при носа и опашката на остров Лакът, като място за почивка и нощувка. Най – високата численост е регистрирана на 16.09.2020 г. – общо 113 инд., кацнали на пясъчната коса при носа на острова (Чешмеджиев, непубл. данни). На 11.09.2021 г. са наблюдавани 39 къдроглави пеликана на пясъчни коси при носа и опашката на острова (Чешмеджиев, непубл. данни).

По време на проучването не са установени заплахи за вида в границите на СЗЗ „Остров Лакът“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Мин. 35 инд.	Количеството на мигриращите/концентриращите се птици силно ще зависи от наличието на пясъчни коси в зоната.	Поддържане на популацията..
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	0-36 инд.	Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида. Числеността ще зависи и от наличие на пясъчни коси в зоната	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >1 инд.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
			през зимните месеци.							
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – континентални водни тела. Видът рядко се храни в територията на зоната. Най-вероятно птиците от района се хранят в румънското езеро Сухая.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 781 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на концентриращата се по време на миграция и зимуване популация на къдроглавия пеликан в зоната, предвиждаме следните промени в СФД (в червено):

- Включване на данни за концентриращата се популация на вида по време на миграции;

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			c	35	113	i		G	C	A	B	A
B	A020	<i>Pelecanus crispus</i>			w		36	i		G	BB	A	B	A

Специфични цели за A023 *Nycticorax nycticorax* (нощна чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото на нощната чапла достига до 63 см., а размахът на крилата ѝ - до 110 см. Оперението е трицветно. Долната страна на врата, гърдите, челото и бузите са бели. Горната страна на главата и гърбът са черни с метален блясък, а останалата част от тялото е сива или сиво-охрена. През размножителния период от тила израстват две дълги лентовидни пера, които през останалите сезони липсват. Има сравнително къси крака с дълги нокти и червени очи. Няма полов диморфизъм. Горната част на тялото на младите индивиди е тъмнокафява, с ръждиви надлъжни черти и многобройни бели капковидни петна, по които се различава от големия воден бик. Долната част е безцветна с кафяви ивици по гърдите.

Характер на пребиваване в страната

Нощната чапла е гнездящ, прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България (Симеонов и др. 1990). Пролетната миграция е през март-април, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Нощната чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, всички обрасли с изобилна блатна растителност, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от май и продължава до август, по изключение до септември. Гнезди в самостоятелни, или смесени колонии заедно с други видове чапли, корморани, блестящи ибиси и лопатарки. Единични гнезда не са известни. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездата са разположени предимно в горните етажи или до около 1 м. от водната повърхност (Симеонов и др. 1990). Снася 3 – 5 яйца и има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с животни - риби, водни охлюви, ракообразни, насекоми, жаби, гущери, гризачи и други малки водни и наземни животни.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони, по р. Арда и Софийското поле (Янков отг. ред., 2007), Дунавската равнина (Шурулинков и др., 2005).

Природозащитният статус на нощната чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и също LC за Европа (2021). Включен е в СПЕС 3. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2500 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 2500 – 6000 индивида. Пролетната миграция е през март-април, а есенната от края на август до ноември.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, K01, F26, G01, H01, J02, M08 и G05.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД, видът се опазва в зоната като **мигриращ** (концентриращ се по време на миграция). Числеността на популацията е определена на 5 индивида, което представлява 0,08 - 0,2 % от националната мигрираща популация (оценка „С”). Опазването на вида е добро (оценка „В”). Популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка за значимост на зоната за опазване на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Първоначално, при определяне на ОВМ в България нощната чапла е посочена като 5 индивида през гнездовия период (Тодоров, 2007). В СФД числеността е същата, но популацията е посочена като концентрираща се по време на миграция. В онлайн платформите за орнитологични наблюдения липсват данни за концентрация на нощната чапла на територията на СЗЗ „Остров Лакът“. По време на теренните проучвания през 2021 г., през май са наблюдавани 4 индивида, а през юни 1 инд. Необходимо е планиране на системен мониторинг за изясняване на действителната численост на вида по време на миграция.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Определена на база СФД. Поддържането на местообитанията на вида в зоната е необходима предпоставка за задържането на мигриращите ята.	Поддържане на мигриращата популация на вида в зоната в размер от най-малко 5 индивида. Планиране на мониторинг до 2025 г. за реална оценка на мигриращата популация на вида.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 321 ha.	Включва всички плитководни участъци на разстояние 1 м от брега на островите и на сушата, плюс площта на пясъчните коси.	Поддържане площта на подходящите местообитания в размер най-малко 321 ha.
Местообитание	5	2-Добро	Екологично състояние	Поддържане или

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	степенна скала	или 1-Отлично	<div style="background-color: #00aaff; padding: 2px;">1-Отлично - High</div> <div style="background-color: #90c060; padding: 2px;">2-Добро - Good</div> <div style="background-color: #ffff00; padding: 2px;">3-Умерено - Moderate</div> <div style="background-color: #ffa500; padding: 2px;">4-Лошо - Poor</div> <div style="background-color: #ff0000; padding: 2px;">5-Много лошо - Bad</div> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Искър и Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

На този етап не могат да бъдат предложени промени в СФД за този вид.

Специфични цели за A026 *Egretta garzetta* (малка бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55 – 65 cm. Размах на крилата: 88 – 106 cm. Изцяло бяла птица. Може да се срещне с голямата бяла чапла. Основните различия са по-малкият размер, тъмният клюн и крака с жълти стъпала, които обаче не се виждат, когато птицата е кацнала във водата. През размножителния сезон има две удължени пера на тила – егретки.

Характер на пребиваване в страната

Малката бяла чапла е гнездящо-прелетен вид в България (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е от средата на март до май, а есенната – от края на август до октомври. Видът зимува в Африка и Близкия Изток.

Характерно местообитание

Малката бяла чапла обитава блата, езера, разливи на реки, микроязовири, язовири, канали на напоителни системи, рибарници, оризища, както и заливни гори и равнинни дъбови гори. Размножителният период започва от средата на април и продължава до началото на август. Образува различни по големина смесени колонии с други видове чапли, корморани, ибиси и лопатарки. Познати са три типа гнездови колонии: в тръстикови масиви, в заливни гори и в равнинни дъбови гори. Гнездото е разположено предимно в средните етажи на дърветата, или до около 1 м. над водната повърхност (Симеонов и др., 1990). Снася 3 – 4 яйца, като има едно

поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с малки рибки, жаби и попови лъжички, водни насекоми, земноводни, малки гризаци и др., често в рехави ята от по няколко индивида. В изследване на птици от Софийско са установени *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Rana ridbunda*, *Tinca tinca*, *Gobio gobio*, *Scardinius erythrophthalmus*, *Alburnus alburnus*, *Libellula sp.*, *Gryllus demertus*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Carabidae*, *Dytiscidae*, *Hydrophylidae*, *Chrysomelidae*, *Curculionidae*, *Geotrupes sp.* Ловува рано сутрин и привечер, по-рядко през останалото време (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди по Дунавските острови и в различен тип влажни зони – езера, блата, рибарници и язовири. С разпръснато и групово разпространение по Дунавското крайбрежие, Горнотракийската низина, Бургаските влажни зони и по р. Арда. С епизодично гнездене в Софийското поле. Често неразмножаващи се индивиди могат да се регистрират и в други райони на страната (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на малката бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и също LC за Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Няма СПЕС категория.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 500 – 2000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – стабилна. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 3000 – 5000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: F05, G01, H01, J02, K01, F26, M08 и G05.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД мигриращата популация на малката бяла чапла е 6 – 6 инд., което представлява 0,12 – 0,2 % от националната мигрираща популация (оценка „С”). Опазването на вида е добро (оценка „В”), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Малката бяла чапла е един от сравнително често срещаните гнездящи видове по българското поречие на р. Дунав (Shurulinkov et al., 2019b). Видът е с най-висока численост в района на средната Дунавска равнина в разгара на пролетния прелет през май и в периода на след

гнездова дисперсия – юли-август (Шуруликов и др. 2005). В ОВМ „Остров Лакът” видът е посочен като гнездящ с численост **6 инд.**, но не е посочена численост на мигриращата популация (Тодоров, 2007). Теренните проучвания на вида в зоната през 2021 г. установиха 11 инд. през май (Св. Чешмеджиев), 5 инд. през юни (Кр. Христов), 3 инд. – през юли (Димитров, Куцаров, Шуруликов, Чешмеджиев), 3 инд. – през септември (И. Христов).

Наличната информация за мигриращата популация на вида е единствено от СФД на зоната. Нужна е валидация и актуализиране на тези данни в резултат на адекватен мониторинг в периода август – март.

Основна заплаха за вида е безпокойство от хора и извършването на стопанска дейност.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Целевата стойност е определена от СФД. Тези данни се нуждаят от потвърждение в резултат на адекватен мониторинг в периода август – март месец.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2025 г.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 321 ha.	Включва всички плитководни участъци на разстояние 1 м от брега на островите и на сушата, плюс площта на пясъчните коси, изчислена в Google Earth Pro.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 321 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт Искър и Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за **мигриращата** численост на вида, предлагаме:

- минималната численост в СФД да се актуализира от 6 на 1 инд.,

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A026	<i>Egretta garzetta</i>			c	1	6	i		G	C	B	C	C

Специфични цели за A773 *Ardea alba* (голяма бяла чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 85 – 100 cm. Размах на крилата: 145 – 170 cm. Оперението е изцяло бяло. Значително по-едра от малката бяла чапла и с по-дълъг врат. В полет се виждат значително по-дългите ѝ крака. През размножителния период клюнът е с тъмен връх, през останалата част от годината е изцяло жълт.

Характер на пребиваване в страната

Голямата бяла чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ и зимуващ вид в България. Размножителният период започва от началото на март и продължава до началото на юли. Пролетната миграция е от март до средата на април, а есенната – от началото на септември до края на октомври (Симеонов и др., 1990). Частичен мигрант, зимува в Южна Европа, включително и в България, когато е по-често срещана.

Характерно местообитание

Голямата бяла чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви, крайбрежия на големи реки с изобилна растителност. По време на миграция и през зимата е широко разпространена в ниските части на страната, особено в открити райони в близост до по-големи реки и други влажни зони, както и в язовири, микроязовири, рибарници, напоителни канали и др. Най-често образува малки самостоятелни колонии, по-рядко гнезди по периферията на големите колонии от чапли, кormорани, блестящи ибиси и лопатарки. Гнездата са разположени в труднодостъпни тръстикови масиви, или високо по дърветата на заливните гори (Симеонов и др., 1990). Снася 2 – 5 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с риба, по-рядко със земноводни, влечуги, големи водни насекоми и птици (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много рядък и малоброен гнездящ вид. Гнезди поединично или на неголеми колонии – самостоятелни или с други чапли и кormорани. През периода 2013 – 2018 г. е установена да се размножава по поречието на река Дунав, в Бургаските влажни зони, в езеро Дуранкулак, в Драгоманското блато и на две места в Горнотракийската низина. На повечето места гнезди

нередовно. Единствените места, където гнезди ежегодно от 2007 г. насам са Драгоманското блато и ез. Сребърна. През размножителния период закъснели мигранти или летуващи неразмножаващи се птици могат да се наблюдават на много места в Северозападна България, Тракийската низина, по река Искър, в Източните Родопи, покрай река Дунав и Черноморското крайбрежие (Янков отг. ред., 2007).

Включен е в **Приложение 1** на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на голямата бяла чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“ (CR). Няма SPEC категория.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на **10 – 50 двойки**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на **500 – 1000 индивида**.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на **600 – 2000 индивида**. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2013 – 2018 г.) е **нарастваща**, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също **нарастваща**.

За гнездящата, зимуващата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: K01, M08, F01, J03 и J02.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Според СФД, голямата бяла чапла е зимуващ и мигриращ вид за зоната. Зимуващата популация на вида се оценява на 0-3 индивида, което е 0,15 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

Мигриращата популация на голямата бяла чапла е определена на 4 екз. според СФД. Оценката за популацията е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

По цялото българско поречие на р. Дунав видът зимува сравнително често, но в малка численост. В по-меките зими е по-многочислен. Според Michev & Profirov (2003) - средно 9 инд. годишно зимуват по българския участък на р. Дунав. По-късно има явно увеличение на числеността на вида като зимуващ у нас, включително и по р. Дунав, което е свързано и с по-топлите зими. Потвърждение за този извод са и резултатите от СЗП 2019-2020 г. - в целия български участък от р. Дунав през януари 2019 г. са регистрирани 22 екз. големи бели чапли, а през 2020 г. – 76 екз. По данни от СЗП през 2019 в СЗЗ „Остров Лакът“ са зимували 2 екз. – един

до о. Градина и един под о. Палец. През 2020 г. не е имало зимуващи големи бели чапли в зоната.

По време на теренните проучвания през юли 2021 г. са установени 2 летуващи индивида до малък остров под о. Палец, точно на границата на зоната. Предвид датата -5 юли - може да се касае и за следгнездова дисперсия на птици гнездящи в региона.

По отношение на мигриращата популация – на 14.09.2021 г. бяха установени 3 бр. големи бели чапли в най-западната част на зоната. Това е в периода на есенна миграция на вида – от август до ноември. Също в този период, на 17.11.2020 г. в зоната са установени 5 екз. (Д. Димитров – ebird).

Подходящите местообитание за зимуване и хранене в зоната са пясъчните и чакълести коси и островчета по реката и плитководните брегове на островите и сушата. Общата им площ е около 160 ха.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 индивида	Зимува по-често и в по-голям брой при по-меки зими. Тогава целевата стойност със сигурност ще бъде достигната и надхвърлена.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 индивид.						
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 индивида	Определена на база СФД.	Поддържане на популацията с размер най-малко 3 индивида.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 321 ha.	Включва всички плитководни участъци на разстояние 1 м от брега на островите и на сушата, плюс площта на пясъчните коси, изчислена в Google Earth Pro.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 321 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пунктове - устие на р. Искър и устие на р. Янтра) е оценено на добро</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната информация предлагаме промяна в числеността на вида в СФД по време на миграция – от 4-4 екз. на 3-5 екз. Оценките не се променят. Относно зимуващата популация предлагаме минималната стойност да стане 1 индивид, тъй като вида не всяка година зимува в зоната и това се определя от климатичните условия през съответната година.

Предлагаме и актуализиране на научното наименование и кода на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A773	<i>Ardea alba</i>			c	3	5	i		G	C	A	C	C
B	A773	<i>Ardea alba</i>			w	1	3	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A028 *Ardea cinerea* (сива чапла)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 84 – 102 cm. Размах на крилата: 155 – 175 cm. Най-разпространената и едра чапла в България. Има възрастов диморфизъм и малки сезонни различия. Гърбът и крилата са сиви. Шията отпред и гърдите са с черни надлъжни ивици. Възрастните през размножителния период отгоре са сиви с черни плещи и украсяващи пера на главата, които впоследствие изчезват. Отдолу са белезникави, главата и шията са бели с черни ивици зад очите и по предната част на шията. При младите горната част на главата и шията отстрани са сиви.

Характер на пребиваване в страната

Сивата чапла е гнездящо-прелетен, преминаващ, постоянен и зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от края на февруари до средата на април, а есенната – от края на юли до ноември (Симеонов и др., 1990). Мигрира на юг при тежки зими и замръзване на водоемите. В България зимуват птици от Северна Европа.

Характерно местообитание

Сивата чапла обитава блата и езера с обширни тръстикови масиви; равнинни и заливни гори; долни и средни течения на по-големи реки с изобилна растителност и богати на риба. По време на миграция и през зимата се среща и в язовири, микроязовири, рибарници, оризища, напоителни канали и др. Размножителният период е от началото на март до края на юли. Гнезди в самостоятелни и смесени колонии. По Дунавското крайбрежие колонии са разположени в гори от бяла топола, бяла върба, и по-рядко хибридна топола и летен дъб (Симеонов и др., 1990). Гнездата са големи, често на върха на дървото. Снася 4 – 5 яйца, като

има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, 91D0, 91E0 и 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, земноводни, влечуги, гризачи и др. По време на проучване, проведено в Софийското поле, в 5 стомаха са установени: *Arvicola terrestris*, *Microtus arvalis*, *Lacerta viridis*, *Lacerta sp.*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata*, *Rana ridibunda*, *Cyprinus carpio*, *Tinca tinca*, *Carassius auratus*, *Carassius sp.*, *Gobio gobio*, *Cobites taenia*, *Leuciscus cephalus*, *Libellula sp.*, *Gryllotalpa gryllotalpa*, *Neucoris sp.*, *Notonecta glauca*, *Dytiscus sp.*, Hydrophilidae, Curculionidae, *Donacia sp.* (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В самостоятелни или смесени колонии разпръснато из цялата страна, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие и долините на повечето по-големи реки в равнините (Дунавска равнина, Тракийска низина) и ниските части на планините (най-вече в Предбалкана) (Янков отг. ред., 2007).

Природозащитният статус на сивата чапла според IUCN е LC (Least Concern) за света (2019) и за Европа (2021). Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU). Включен в Приложение 3 на ЗБР. Няма SPEC категория.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 800 – 1200 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 110 – 330 индивида.

Зимуващата национална популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 1000 – 2000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също стабилна.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: M07, K01, J03, F01, J02, K04, B06 и D02.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната, видът е зимуващ. **Зимуващата** популация се оценява на до **2 индивида**, което е 0,1 – 0,2 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

По време на зимуването сивата чапла е най-честият вид чапла в района на Дунав и Дунавската равнина и обитава практически всички влажни зони. Понякога се концентрира и по полето и се

храни с полевки и мишки. Броят на зимуващите птици в района силно варира през отделните години (Шурулинков и др., 2005). Данните от СЗП от поречието на р. Дунав в участъка Сомовит – Свищов за периода 1977 – 1986 г. показват, че видът е регистриран два пъти, с числености 2 и 4 инд., за периода 1987 – 1996 г. е регистриран три пъти, с числености 4, 6 и 3 инд. и за периода 1997 – 2001 г. е регистриран веднъж, с численост 1 инд. (Michev & Profirov, 2003). През зимните месеци от 1984 до 2005 в р. Дунав между Сомовит и Силистра са наблюдавани между 1 и 20 птици (Ivanov, 2008). По-нови данни за зимуването на вида в зоната са от средно зимните преброявания. През зимата на 2019 са регистрирани следните числености в близост до зоната: 3 инд. - Кривина, 1 инд. - Вардим, 1 инд. - Свищов, 2 инд. – о. Градина, 1 инд. - о. Щуреца, 2 инд. – Черковица. През зимата на 2020 данните от СЗП показват 1 инд. - Сомовит, 1 инд. - Дъбован, 1 инд. – Белене. Наблюдения в СЗЗ „Остров Лакът” са извършени през лятото и есента на 2021 г., когато видът е наблюдаван два пъти: на 15.06.2021 г. – 8 инд. и на 14.09.2021 г. – 4 инд.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за зимуваща популация, валидни за зоната са: К04 - Изменение на хидродинамичните характеристики; В06 - Изсичане на отделни дървета (без гола сеч).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФД и данните от средно-зимните преброявания.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 инд. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната в подходящите местообитания.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 321 ha.	Включва всички плитководни участъци на разстояние 1 м от брега на островите и на сушата, плюс площта на пясъчните коси, изчислена в Google Earth Pro.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 321 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пунктове - устие на р. Искър и устие на р. Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл.</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние.
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			5, стр. 51).	

6. Необходимост от промени в СФД за BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95 – 110 cm. Размах на крилата: 180 – 218 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникавочервени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските.

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др., 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив.

Характерно местообитание

Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях. Изграждат гнездата си върху комини, стълбове от електропреносната и електроразпределителната мрежа, покриви, паметници и все по-рядко върху стари изсъхнали дървета. Белият щъркел обитава населени места в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход; влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми площи, рибарници, микроязовири, язовири и др. водоеми. Видът гнезди в почти цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Белият щъркел е най-многочислен и с най-висока плътност (29 – 61 двойки на 100 кв. км.) в Софийското и Самоковското поле, по долината на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край река Дунав и около Бургаските езера (Чешмеджиев и др., 2016). Размножителният период е от началото на април до края на юли. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др. 1990). По време на VII Международно преброяване на белия щъркел в България (2014 – 2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда, от които 5874 са разположени на електрически стълбове, 201 гнезда – върху дървета, 445 гнезда – на комини и 287 гнезда – на покриви (Чешмеджиев и др., 2016). Снася най-често 2 – 4 яйца, като има едно

поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др., 1990).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-много числен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 кв. км) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда (4841, 83%) са разположени между 0 и 400 м н.в. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база. По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Най-много от тях са в областите Пловдив, София и Хасково. Общината с най-много заети щъркелови гнезда е Самоков – с 198 гнезда, следвана от община Петрич (188 гнезда) и община Тунджа (154 гнезда). Населените места с най-много щъркелови гнезда са: село Драгушиново (община Самоков) – 51 гнезда; село Кулата (община Петрич) – 42 гнезда; село Белозем (община Раковски) – 38 гнезда; село Белчин (община Самоков) – 31 гнезда; град Съединение (област Пловдив); град Хаджидимово (област Благоевград); село Звиница (община Кърджали); село Караджалово (община Първомай) и село Равно поле (община Елин Пелин) имат по 29 гнезда. Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 кв.км.) е 5,25 двойки на 100 кв.км. За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев, 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за Европа (2021). Включен в SPEC 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“ (VU). Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5700 – 6000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 250 000 – 500 000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A03, E01, C03, G05, A02, D06, C01, D02 и J02.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно стандартния формуляр за данни (СФД) на зоната белият щъркел е гнездящ вид. Според СФД гнездящата популация на видът се оценява на **1 индивид**, което е **0,02 % от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

По данни от VII Международно преброяване на белия щъркел (2014 – 2015 г.) вида не гнезди в границите на СЗЗ „Остров Лакът“ (Чешмеджиев и др., 2016). Най – близко до границите на зоната са две гнезда на вида, намиращи се в село Драгаш Войвода. По време на теренното проучване през 2021 г. също не беше регистрирано гнездене на бял щъркел в границите на СЗЗ „Остров Лакът“ – установено е незаето гнездо в близост до кравефермата на с. Драгаш Войвода.

Популацията на белия щъркел в област Плевенска през 2014–2015 г. наброява 346 гнездящи двойки (Чешмеджиев и др., 2016). За сравнение през 2004 – 2005 г. двойките са били 312. Това означава, че гнездящата популация в региона се увеличава, но в защитената зона с оглед на данните от стандартния формуляр, няма увеличение, дори не е регистрирано гнездене на вида последната година. След 2015 г. няма публикувани данни за сигурно гнездене на белия щъркел в границите на СЗЗ „Остров Лакът“. Възможно е гнездото, намиращо се до кравефермата, да е било заето през определени години, но липсват актуални данни за това.

По време на проучването през 2021 г. не са установени заплахи за вида в СЗЗ „Остров Лакът“.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Мин 1 дв.	Оценката на гнездовата популация в границите на СЗЗ е 0-1 дв. В непосредствена близост до зоната, в с. Драгаш войвода, гнездят 2 двойки.	Поддържане на популацията в мин. размер 1 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания	ha	Най-малко 321 ha.	Включва всички плитководни участъци на разстояние 1 м от брега на островите и на сушата, плюс площта на пясъчните коси, изчислена в Google Earth Pro.	Поддържане на площта на подходящите местообитания на вида в размер най-малко 321 ha.
Местообитание на вида: Безопасност за гнездата на вида,	Брой обезопасени гнезда, разположени върху	2 броя обезопасени гнезда на вида	Гнездата на вида в близост до защитената зона са разположени върху електрически стълбове. Всички тези гнезда трябва	Подобряване на безопасността на гнездата на вида, разположени върху електрически стълбове,

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
разположени върху електрически стълбове	електрически стълбове		да бъдат повдигнати на изкуствени метални платформи.	до достигане на целевата стойност от 2 обезопасени гнезда.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на гнездящата популация на белия щъркел в зоната, предвиждаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в оценката на гнездящата популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			r	01	1	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A036 *Cygnus olor* (ням лебед)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 140-160 cm, а размахът на крилата – 200-240 cm. Оперението е изцяло бяло. Клюнът е червен, в основата си черен. Краката са черни. Няма полов диморфизъм, но се наблюдава възрастов. Младите индивиди са сивокафяви, със сив клюн с черна основа. От водата излита тежко, набирайки скорост с продължително разбягване по водната повърхност. При летенето се чува ясен звук от размахването на крилата. Най-често мигрира на семейни групи, но често в районите на зимуване формира големи ята, обикновено смесени с патици и лиски.

Характер на пребиваване в страната

Немият лебед у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. През зимата големи ята от този вид долитат от север и се концентрират главно по Черноморското крайбрежие, р. Дунав и някои от по-големите вътрешни водоеми. Пролетната миграция е от февруари до средата на април. Есенната миграция е от септември до декември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, язовири, рибарници, изоставени баластриери и стари речни корита. По-рядък и в крайбрежната водна растителност на по-големи бавно течащи реки. Гнезди главно в сладководни и по-рядко бракични водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми, дори и с малки размери. По време на миграция и зимуване се среща и в бързотечащи реки, в плитководни участъци на р. Дунав, в лагуни, солени

езера, както и в морето. Подходящи местообитания за гнездене са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2005).

Хранене

Храни се главно с водна растителност – най-вече водорасли, включително и семена по дъното. В малки количества яде и водни безгръбначни – ракообразни, насекоми и мекотели. Понякога се храни и из посеви със зимна пшеница и други култури (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен по Дунавските езера, блата и рибарници, по езерата по Черноморското крайбрежие, в редица обрасли с водна растителност рибарници и язовири в Горнотракийската низина, както и в малък брой подобни водоеми в Дунавската равнина, включително и в стари речни корита (Янков ред. 2007; Дерелиев, Иванов, 2015; Даскалова и др., 2020; П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Според Червената книга на България у нас гнездят 12-36 дв. с тенденция на увеличение. Понастоящем числеността на вида у нас е в рамките на 80-120 двойки. Според докладването по чл. 12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на 20-50 двойки, което вече не е актуално. Тенденцията и в числеността и в разпространението е положителна. В докладването е посочено, че краткосрочната тенденция на разпространението на вида у нас (2000-2018 г.) е стабилна, но всъщност и тя показва увеличение. За този период немият лебед се появи в редица нови локалитети главно в Горнотракийската низина и Дунавската равнина (Shurulinkov et al. 2019a; Даскалова и др., 2020)

Немият лебед зимува в цялата страна, във водоеми под 1200 м.н.в. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море и в крайморските езера – Поморийско, Атанасовско, яз. Мандра, ез. Дуранкулак, Шабленска тузла и др. Ята от по 10-50 екз. зимуват и във редица вътрешни язовири и поречията на реките Марица, Янтра, Тунджа, Огоста, Искър, Вит и др. Числеността на зимуващите у нас неми лебеди според Докладването по чл.12 е 1000-4100 екз. Няма ясна тенденция, числеността е флукуираща. През по-сурови зими броят на зимуващите лебеди е значително по-висок отколкото при меки зими.

По време на миграция немият лебед също може да се срещне из водоеми в цялата страна. Според докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 500-1200. Всъщност няма никакви системни и стандартизирани проучвания в това направление и числеността по време на миграция остава неизвестна.

В Червената книга (Големански гл. ред., 2015) са посочени като заплахи отравянето с оловни сачми и тежести, безпокойство, отстрел, унищожаване и деградация на местообитания. замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др. Често пъти местообитанията се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони –особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците. Сред естествените лимитиращи фактори са масовите случаи на разпространение на птичи грип при немия лебед в някои години и гибелта на индивиди поради тежки зимни условия.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната, **зимуващата** популация на вида се оценява на **до 9 индивида**, което е 0,22 - 0,9 % от националната зимуваща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично

(оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Зимуваща популация

Видът е често срещан през зимата в средна Дунавска равнина. Обикновено пристига по водоемите в района след по-големи застудявания – обикновено в края на ноември-началото на декември. Зимува с по-голяма численост при по-студени зими и остава до края на март-средата на април (Шурулинов, 2005). Данните от СЗП от поречието на р. Дунав в участъка Сомовит – Свищов за периода 1977 – 2001 г. показват, че видът е регистриран през 1985 г. – 1 инд., през 1988 – 24 инд. и през 1996 – 84 инд. (Michev & Profirov, 2003). При среднозимното преброяване през 2019 г. са наблюдавани 7 инд. при Сомовит, а през 2020 г. са отчетени 24 инд. в участъка Сомовит - Никопол.

Основни заплахи за вида са лова и браконьерството, а също безпокойството на птиците от моторни лодки и кораби в местата на концентриране по река Дунав.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 4 инд.	Определена на база средна стойност за числеността от СФД. Няма публикувани актуални данни за зимуващата популация на вида в зоната. Числеността на зимуващите индивиди зависи от метеорологичните условия, температурата, хидрологичния режим р. Дунав и хранителната база в зоната.	Поддържане на популацията в размер най-малко 4 инд. Междинна цел до 2025 г.: провеждане на проучване за установяване на зимната численост на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на гнездящата популация на немият лебед в зоната, предвиждаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в оценката на зимуващата популация на вида.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A036	<i>Cygnus olor</i>			w	4	9	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A394 *Anser albifrons albifrons* (голяма белочела гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Тегло между 1,4 и 3,3 kg. Дължина на тялото 65 - 78 cm., размах на крилете около 130 – 165 cm. Няма изразен полов и сезонен диморфизъм. По-дребна от сивата гъска. При възрастните бялото петно на челото не достига окоото. Надопашието и подопашието бели. Гърдите и коремът сивокафяви със светли окраища на перата. Гърбът и кръстът са тъмносиви. Клюнът е розов с жълтеникави основи на гребена и долния полуклюн. Нокътят бял. Краката жълтооранжеви. Ирисът тъмнокоричав. При младите липсва бялото петно на челото и коремът е без черни петна. Клюнът е сивожълт или сиворозов със сивочерен нокът. Краката жълти до сивожълти. Издава висок, звънлив крясък.

Характер на пребиваване в страната

Голямата белочела гъска е мигриращ и зимуващ вид в България. Есенната миграция е основно от втората половина на октомври и началото на ноември. Пролетният прелет започва през февруари и приключва до края на март (Нанкинов и др., 1997). Често образува смесени ята и с други видове гъски.

Характерно местообитание

По време на размножителния период голямата белочела гъска обитава райони от лесотундрата с богата мрежа от реки и езера. По време на миграции и през зимните месеци се среща край реки, езера, блата и изкуствени водоеми, които са в близост до обработваеми площи със зимници (Нанкинов и др., 1997). Ношува в блата, езера, язовири, по-рядко в реки и крайбрежни

морски води. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3140 и 3150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

По време на миграциите и зимуването видът се храни главно по обработваемите площи със зимници, както и с разпиляна и неприбрана от нивите царевича (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен вид в страната през зимните месеци. Основните зимовища на голямата белочела гъска у нас са Бургаските езера, езерата Шабла и Дуранкулак, поречието на река Дунав (и по конкретно при Специално защитените зони Свищовско-Беленската низина, Златията и Сребърна), както и някои от по-големите вътрешни язовири.

Природозащитният статус на голямата белочела гъска според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за Европа (2021). Включен е в Приложение 2 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2а и 4 на ЗБР. Ловен обект.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуващата популация е оценена на 20 000 – 450 000 индивида. Краткосрочната тенденция на зимуващата популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също намаляваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 5400 – 400 000 индивида.

За мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A06, C02, C03, D01, E01, F03, F05, D05, E04 и G02.

3. Състояние в СЗ3 BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно СФД на зоната, голямата белочела гъска е зимуващ вид. Според СФД зимуващата популация на видът се оценява на максимум до **156 индивида**, което е **0,03 % от националната зимуваща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Голямата белочела гъска се среща нередовно в границите на СЗ3 „Остров Лакът“ през зимните месеци, основно през декември и януари. Гъските предимно преминават през зоната по време на полета им към хранителните полета в България, или към мястото, където нощуват – езерото Сухая в Румъния. При ниски нива на р. Дунав през зимните месеци, гъските използват пясъчните коси при носа и опашката на острова, като място за почивка – 39 инд. на пясъчна коса при носа на остров Лакът на 13.11.2014 г. (Чешмеджиев, непубл. данни). Най-ранното наблюдение на вида в зоната е от 11.10.2004 г., когато са установени 16 инд. (Чешмеджиев, непубл. данни).

По време на СЗП големи белочели гъски са установени в СЗЗ „Остров Лакът“ през 2005 – 1 инд., 2009 г. – 229 инд., 2010 г. – 3 инд., 2012 г. – 115 инд. и през 2019 г. – 81 инд.

По време на теренното проучване през 2021 г. видът не беше регистриран. Не са установени заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Мин. 40 инд.	Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 782	Голямата белочела гъска не се храни в границите на СЗЗ „Остров Лакът“. Птиците могат да се концентрират по откритите водни площи и пясъчните коси, където нощуват и пият вода.	Поддържане на местообитанието в размер най-малко 782 ha.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана информация за зимуването на голямата белочела гъска в зоната, предвиждаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в оценката на минималната стойност на зимуващата популация на вида на 40 индивиди.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A394	<i>Anser albifrons</i>			w	40	156	i		G	C	A	C	C

Специфични цели за A043 *Anser anser* (сива гъска)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 74-90 cm, тегло 2,4 - 4,6 kg, размах на крилата – 147 - 180 cm. (Svensson et al., 2009). Оперението е сивокафяво, с бяла подопашка. Гърбът е по-тъмен. Предната част на крилата отгоре е по-светло сива, дори сивобяла. Клюнът е оранжев, краката розови. Птиците от

популации обитаващи Сибир и СИ Европа са с розов клюн (подвидът *A.anser rubrirostris*). Няма полов диморфизъм. Доста гласовита, издава звуци подобни на домашните гъски. Най-често мигрира и зимува на големи ята.

Характер на пребиваване в страната

Сивата гъска у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене –например в делтата на р. Дунав и по някои недостъпни пясъчни коси в река Дунав. През есента и зимата големи ята от този вид долитат от север и североизток и се концентрират главно по Северното Черноморско крайбрежие, по р. Дунав и по-рядко и в по-малък брой по Южното Черноморие и в някои от по-големите вътрешни водоеми. В тези ята има и индивиди от подвида *A. anser rubrirostris*. Пролетната миграция е от началото на февруари до началото на април. Есенната миграция е от средата на октомври до декември, най-забележима през ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци. У нас гнезди само в сладководни водоеми. Понякога гнезди и в почти напълно обрасли с водна растителност водоеми.

По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони,но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Много често през деня се храни в нивите покрай водоемите избрани за нощувка и почивка. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2005).

Хранене

Сивата гъска се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, листа на върби, трева, поници на пшеница и други култури, семена. По-често се храни на сушата край водоемите (Cramp & Simmons eds. 1977). В хранителния спектър на вида в Чехия са установени 35 вида растения (Stastny, Hudec 2016).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е рядък, разпространен у нас само в Крайдунавските влажни зони от Никопол на изток и в езерата Дуранкулашко и Шабленско по Северното Черноморие (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al. 2019a). Според Червената книга на България у нас гнездят 20-30 двойки с тенденция за намаление (Големански гл. ред., 2015). Според докладването по чл.12 от 2019 г., гнездовата популация се оценява на 15-25 двойки без ясно изразена тенденция и със стабилно разпространение. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 4-14 двойки (Shurulinkov et al., 2019a).

Сивата гъска зимува в цялата страна, но главно по р. Дунав и в крайморска Добруджа. Зимните ята рядко надхвърлят 100 екз. Среща се редовно и в Бургаските езера. Във вътрешните водоеми

зимува спорадично и нередовно. Числеността на зимуващите у нас сиви гъски според Докладването по чл.12 е между 50 и 700 екз. Няма ясна тенденция, числеността е флукутираща.

По време на миграция сивите гъски преминават главно по Черноморския бряг и по течението на р. Дунав. По-рядко спират и в някои от по-големите вътрешни водоеми, по-често в Северна България. Според Докладването по чл.12, понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 100-2500. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви гъски по дунавските острови достигат до 500-1000 екз. и явно произхождат от гнездилищата както у нас, така и в Румъния.

В Червената книга (Големански гл. ред., 2015) са посочени като заплахи за сивата гъска прекомерното обрастване с тръстика и папур на водоеми, непостоянен и неблагоприятен воден режим, безпокойство от рибари и ловци, браконьерството и отсичането на стари върбови гори на о. Персина. Освен това местообитанията на вида се засягат от умишлени пожари в тръстиковите и папурови масиви. Отрицателно въздействие оказват и осушаването на влажни зони – особено рибарници и язовири, което понякога се случва дори и през гнездовия период на птиците.

При докладването по чл.12 са посочени като заплахи използването на повърхностни и подземни води за напояване в земеделието, осушаването на водоеми за селскостопански нужди и промяната на предназначението на земите.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната, видът е **зимуващ**. Според СФД, зимуващата популация на вида се оценява на 0 – 11 индивида, което е **1,57** от максималната стойност на националната зимуваща популация (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е изолирана, в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

През зимата сивата гъска е редовен, но малочислен вид в средна Дунавска равнина. Концентрира се главно по р. Дунав и язовирите в района. Зимуващи единични птици или малки ята са наблюдавани около Белене, Свищов, Черковица, Гулянци (Шурулинков и др., 2005). Средните годишни числености на вида по поречието на р. Дунав в участъка Сомовит – Свищов по време на СЗП, регистрирани за периода 1977 – 2001 г. са 155 индивида, с максимална численост от 870 индивида през 1984 г. (Michev & Profirov, 2003). През януари 2004 при о. Белене са наблюдавани 180 инд. (Шурулинков и др., 2005). Според данните от СЗП през 2019 г. при Дъбован са установени 126 инд. Няма публикувани данни за числеността на зимуващата популация на сивата гъска в СЗЗ «Остров Лакът». По време на теренните изследвания през юли 2021 г. видът е наблюдаван с висока численост до о. Персин.

Основни заплахи за вида в зоната са А02 - Преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне) и F03 Промяна на съществуващото земеползване на терени представляващи естествени или полустествени местообитания вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия).

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	В зависимост от температурата 0 - 11	Числеността на зимуващите птици силно зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° C, минималната стойност се очаква да е над 11 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >11 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент макрофити (JDS4-Macrophytes)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател макрофити (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Фиг. 5, стр. 90).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A855 *Mareca penelope* (фиш)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-51 cm, тегло 400 - 1090 g, а размахът на крилата – 71-86 cm (BWPI, 2006). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със

златисто чело. Маховите и гърбът са светлосиви, коремът – бял. Гърдите са розови. Подопашието – черно-бяло. Крилното огледало е с голямо бяло петно, а в основата зелено с черни кантове. Женската със защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава характерен позив. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Фишовете редовно излизат в нивите и в тинята покрай водоемите и търсят храна там през деня и през нощта. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас фишът е зимуващ и мигриращ вид. През зимата големи ята долитат от северните части на Европа и се концентрират главно по големите вътрешни язовири, крайморските езера, в морето и по-големите реки, включително в р. Дунав. Пролетната миграция е от средата на февруари до първите дни на май. Есенната миграция е през октомври-декември. В по-голямата част от страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща и в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав, както и в морето. Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите. Среща се редовно и в планински язовири като яз. Батак. По време на пролетната миграция каца във всякакъв тип водоеми, дори в микроязовири.

Хранене

Храни се с водна растителност – водорасли и др., със зелени части на висшата водна растителност, с рапица и поници на пшеница, листа на други култури, живовлек и семена. Животинска храна поглъща само случайно (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Фишът зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са по брега на Черно море – в районите на езерата Шабленско и Дуранкулашко, в Атанасовското езеро, в Поморийското езеро, яз. Мандра, Варненското и Белославското езеро. Големи концентрации от няколкостотин екземпляра, а понякога и над 1000 се наблюдават и в яз. Пясъчник, яз. Жребчево, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец, яз. Батак, яз. Искър и в р. Дунав. Числеността на зимуващите у нас фишове според Докладването по чл.12 е 1000 – 7500 екз. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са неизвестни, отбелязани „с флукутации“.

По време на миграция фишът е многочислен. Според Докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 1000 до 3000 индивида. Тази численост няма нищо общо с реалното положение тъй като тя е подценена дори ако се касаеше за един единствен водоем –Атанасовското езеро край Бургас. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция. Тази численост едва ли би била по-малка от 5000 - 15 000 екз.

При Докладването по чл.12 като заплахи за фиша са посочени екстракцията на петрол и природен газ и замърсяването на водите. Едва ли първият от тези фактори има някакво сериозно значение в България. Всъщност заплахите за вида са съвсем други – прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство.

Сред естествените лимитиращи фактори са резките промени във времето през зимата – застудяване и валежи, водещи до поледици и бързо замръзване на водоемите и околните земи при което немалко фишове загиват.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Според СФД на зоната фишът е зимуващ вид с численост 0-18 екз. Тази численост представлява 0,6% от националната максимална зимуваща популация. Оценката в СФД за значимост на популацията е „В“, а според горепосочения процент следва да бъде „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ (трябва да се коригира на „В“).

4. Анализ на наличната информация

Зимува в зоната на малки ята, максимум до около 20 птици. Среща се в зоната от октомври/ноември до април. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са преброени общо 105 фиша в 11 локалитета, а през 2020 г. – 424 екз. в 12 локалитета. Ято от 63 екз. е наблюдавано на 11.01.2020 г. при устието на р. Янтра. Друго ято от 22 екз. е видно в р. Дунав срещу бившите рибарници Мечка. В блатата на о. Персин ято от 27 екз е видно на 6.04.2021 г. При проучвания през 2021 г. видът не е регистриран в зоната.

Местообитанията на вида по време на миграция и зимуване обхващат акваторията на зоната както и пясъчните коси. Тези местообитания имат площ около 782 ha.

Сред основните заплахи за вида в зоната е браконьерския отстрел и безпокойството от моторни лодки на почиващи и рибари.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 10 екз.	Количеството на зимуващите птици ще зависи от средните температури през зимата. При по-високи ср. темп. в района на СЗЗ (средна януарска температура > 2° C) се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	поддържане на популацията >10 инд.
Местообитание на вида: Площ на	Ha	Най-малко	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в	Поддържане на площта на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
подходящите хранителни местообитания на вида по време на миграция и зимуване		782 ha	рамките на СЗЗ плюс площта на пясъчните коси и острови. Площта на пясъчните коси силно ще варира в зависимост от ниваото на р. Дунав	подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната информация за зимуващата популация на вида в зоната, предлагаме следните промени в СФД (в червено):

- Оценката за значимост на опазваната популация трябва да бъде „С“, а не „В“, общата оценка също логично трябва да се коригира от „А“ на „В“;
- Предлагаме за минимална стойност на зимуващата популация да се посочи 10 индивида.
- Предлагаме промяна на научното наименование и кода на вида съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.;

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A855	<i>Mareca penelope</i>			w	10	18	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A889 *Mareca strepera* (сива патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 46-56 cm, тегло 470- 1300 g, размах на крилата – 78-95 cm. (Svensson et al., 2009). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, със сивокафява глава и черна опашка. Крилното огледало е съчетание на черно, бяло и ръждиво. Клюнът е тъмносив, а краката жълти. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира малобройни ята през прелета и зимата. Защитен вид, включен в Червената книга на България.

Характер на пребиваване в страната

Сивата патица у нас е гнездящ, постоянен вид, а също преминаващ по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линейно –например по влажните зони около р. Дунав. През есента и зимата ята от този вид, често смесени с други видове патици, долитат от по-северни популации. Ятата на сивата патица у нас рядко надхвърлят 50 екз. Пролетната миграция е от края на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на сивата патица е водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, малки обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и затони по дунавските острови.

По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в плитководни участъци на р. Дунав, в сладководни езера, блата, мочурища, големи язовири, в лагуни, в бракични и дори солени езера. Подходящи местообитания са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2005).

Хранене

Сивата патица се храни с растителна храна – водорасли, зелени части и корени на различни видове висши водни растения, а понякога и трева, поници на пшеница и други култури, които намира покрай водоемите. Понякога отнема храна на други видове - лиски, червеноклюни потапници, звънарки. Животинска храна –водни безгръбначни - ядат само в някои случаи малките до 3 седмична възраст (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид е малочислен, разпространен у нас само в крайдунавските влажни зони, по дунавските острови, в някои крайморски езера, в Драгоманското блато и в редица язовири в Горнотракийската низина (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al. 2019a). По-рядко, отделни двойки гнездят нередовно и в някои язовири в Дунавската равнина. В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 30-51 двойки (Shurulinkov et al. 2019a). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) са установени да гнездят 15-30 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на България у нас гнездят 30-50 двойки с тенденция за намаление (Големански гл. ред., 2015). Тази численост както се вижда от представените по-нови данни вече не е актуална и е силно занижена.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 3 на ЗБР. Няма SPEC категория, популацията в Европа нараства (BirdLife International, 2017). Включен е в Червената книга на България със статус с- критично застрашен (CR). Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) и за територията на континентална Европа (2021). Според Докладването по чл.12 от 2019 г., гнездовата популация се оценява на 80 - 120 двойки със стабилна тенденция. Тази численост според нас правилно отразява размера на популацията у нас. Наличните данни обаче показват, че числеността и разпространението, поне в краткосрочен план (2000-2018 г.) имат положителна тенденция.

Сивата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации дори в големите езера рядко надхвърлят 100 екз. Зимува редовно в Бургаските езера, Варненското и Белославското езеро, езерата Шабленско и Дуранкулашко, в много и язовирите във вътрешността на страната. Числеността на зимуващите у нас сиви патици според Докладването по чл.12 е между 160 и 660 екз. Няма ясна тенденция, числеността е флукуираща.

По време на миграция сивите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл.12 от 2019 г., миграционната численост на вида е в рамките на 40-800 екз. Специални проучвания по този въпрос не са публикувани. През лятото концентрациите на линеещите сиви патици в крайдунавски влажни зони достигат няколкостотин екземпляра.

В Червената книга (Големански гл. ред., 2015) като заплахи за сивата патица са посочени унищожаването на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Действително много от ценните местообитания на вида покрай Дунав понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоя и др. Там осушаването на водоемите, липсата на връзка с р. Дунав и постоянните палежи на тръстиката са довели до пълна деградация на местообитанията за вида. Друг негативен фактор е незаконния отстрел на вида. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните също въздейства негативно върху гнездовата популация на сивата патица.

При Докладването по чл.12 единствената посочена заплаха за гнездовата популация на вида е модификацията на водния режим на влажните зони. За зимуващата популация са посочени замърсяването на водите, добива на нефт и газ и промяната предназначението на земите.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Според СФД на зоната сивата патица е зимуващ вид с численост 4 екз. Тази численост представлява 0.6% от максималната национална зимуваща популация. Оценката в СФД за значимост на популацията е „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

През зимата сивата патица се наблюдава сравнително редовно по р. Дунав, но е малобройна. Най-често се срещат ята по 5-10 екз., рядко по-големи. Ято от 21 екз. е наблюдавано на 11.01.2020 г. в Дунав срещу устието на р. Янтра. През януари 2019 г. по целия български участък на р. Дунав са установени само 6 сиви патици, а през януари 2020 г. са преброени 29

птици в 3 локалитета. Необходими са специализирани проучвания през есента, зимата и пролетта за установяване на честотата на срещаемост и броя на зимуващите и мигриращи сиви патици в зоната.

При проучванията през 2021 г. сивата патица беше установена в зоната само през гнездовия период. На 29.05.2021 една сива патица е наблюдавана в реката до о. Лакът. На 16.06.2021 двойка е наблюдавана между о. Палец и о.Лакът. Още през 2001 г. две двойки сиви патици са били наблюдавани на различни места в Никополските острови /в сегашната територия на зоната/ (Шуруликов и др., 2005). Въз основа на наличната информация стандартния формуляр за вида трябва да бъде коригиран и вида да бъде посочен и като гнездящ с численост 1-3 двойки. Тези птици гнездят в затоните по островите или в самите горски местообитания на тях, когато през пролетта и лятото те са залети от водите на р. Дунав.

Местообитанията за почивка и хранене на вида по време на миграция в р. Дунав включват речната акватория плюс пясъчните коси и острови – общо 782 ha, което варира в известна степен в зависимост от речното ниво.

През гнездовия период хабитат на вида представляват естествените крайречни заливни гори по островите с обща площ 291 ha.

Заплахи за вида в района са браконьерския отстрел и безпокойството. За гнездовата популация основен проблем е изсичането на дървесната растителност по островите.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 2 екз.	Количеството на зимуващите птици зависи основно от нивото на р. Дунав. При пониски нива се откриват повече пясъчни коси и острови и условията за зимуване на вида са по-добри.	Поддържане на популацията на вида в размер най-малко 2 инд.
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 1	Гнезди в крайречните естествени заливни гори по островите	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	Ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ плюс площта на пясъчните коси и острови.	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 782 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Най-малко 291 ha	Изчислена е с помощта на функцията за измерване площта на полигони в Гугъл Земя	Поддържане на площта на горските местообитания на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
хранителни местообитания на вида			плюс	островите не по-малко от 291 ха						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент-по биологичен елемент водни безгръбначни (JDS4-Macrophytes)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател макрофити (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Фиг. 5, стр. 90).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за BG0002091 СЗЗ „Остров Лакът“

Предлагаме добавяне на параметри за гнездяща популация на сивата патица в зоната с численост 1-3 дв. Това представлява 2% от националната популация – оценка за значимост „В“. Опазването е добро, оценка „В“, популацията не е изолирана, а е част от общата дунавска популация на вида, оценка „С“, обща оценка - „В“.

За размера на зимуващата популация предлагаме минимална стойност от 2 индивида.

Актуализация на научното наименование и кода на вида, предвид новата номенклатура използвана в Докладването по чл. 12 от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			w	2	4	i		G	C	A	C	C
B	A889	<i>Mareca strepera</i>			r	1	3	p		G	B	B	C	B

Специфични цели за A052 *Anas crecca* (зимно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 34-38 cm, тегло 163 - 500 g., а размахът на крилата – 53-64 cm (BWPi, 2006). Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е ръждивокафява със зелена ивица отстрани. Маховите и гърбът са светлосиви, коремът-бял. Гърдите са светли с тъмнокафяви петънца. Подопашнето е жълтеникаво. Крилното огледало е зелено. Женската със

защитно ръждивокафяво оперение. Гласовит, често издава Характерен позив който представлява късо подсвиркване. Обикновено мигрира и зимува на големи ята. Ятата често са смесени с други видове патици – най-често зеленоглавки и фишове.

Характер на пребиваване в страната

У нас зимното бърне е зимуващ и мигриращ вид. Отделни двойки остават и през гнездовия период и вероятно гнездят у нас, но през последните две десетилетия няма наблюдения доказващи със сигурност гнездене. През зимата е многочислен вид. Големи ята долитат от северните части на Европа зимуват по р. Дунав, по Черноморските езера и блата, в големи и малки вътрешни водоеми, а значителна част (особено при по-студено време) и във вътрешните реки. Пролетната миграция е от средата на февруари до края на април. Есенната миграция е от края на август до ноември.

Характерно местообитание

По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв Характер, в средни течения на реки, в плитководни участъци на р. Дунав (пясъчни коси, устия на реки). Предпочита по-плитки водоеми или по-плитките части на язовирите, като много често се храни в тинята. През гнездовия период обитава сладководни и полусолени блата и езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2005).

Хранене

Храни се както с растителна храна – главно семена, така и с животинска. Животинският компонент на храната преобладава през лятото. От водната растителност предпочита семена на водни растения, а по-рядко яде и самите водорасли. Яде също миди, ларви на двукрили – например хирономиди, водни бръмбари и дървеници, ракообразни и прешленести червеи (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Случаите на гнездене на вида в по-далечно минало са били главно на Атанасовското езеро край Бургас, покрай р. Дунав, в Драгоманското блато и бившето Стралджанско блато (Нанкинов и др., 1997, Michev et al., 2004, Янков отг. ред., 2007). В последните 20 години двойки или малки групички от възрастни птици са наблюдавани през лятото също в крайдунавските влажни зони, на места в Дунавската равнина, в Драгоманското блато (Янков отг. ред., 2007, Shurulinkov et al., 2013, Shurulinkov et al., 2019a). При Докладването по чл.12 е съобщена численост на гнездовата популация у нас от 10-25 дв., с флукуации, макар реално да няма доказано гнездене напоследък.

Зимното бърне зимува в цялата страна, във всякакъв тип водоеми. Най-значителните зимни концентрации са в крайморските езера и големите вътрешни язовири в южна България (Пясъчник, Копринка, Батак и др.). В тези водоеми зимуващите концентрации често надхвърлят 1000-1500 екз. Числеността на зимуващите у нас зимни бърнета според Докладването по чл.12 е 1500- 7300 екз. Тази цифра е в известна степен занижена поради недоброто отчитане на реките

при СЗП, а там често зимуват немалко зимни бърнета. Тенденциите – както краткосрочна така и дългосрочна са флукутиращи.

По време на миграция зимните бърнета са също така многочислени. Образуват концентрации от стотици индивиди дори в микроязовири. Според Докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 3000 до 10000 индивида. Тази численост е занижена. За да се оцени по-правилно миграционната численост на вида са необходими синхронни преброявания в основните места за концентрация през месеците на миграция.

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа (2021), а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2020). Няма SPEC категория. Не е включена в Червена книга на България (2015). Според Докладването по чл.12, като заплахи за гнездовата популация на зимното бърне е посочена модификацията на хидрологичния режим на водоемите. Тук може да се включи строителството на малки ВЕЦ по реките, което придобива масов характер през последните десетилетия, корекциите, дигирането, изправянето на речните корита. За вида през зимата са посочени като заплахи екстракцията на петрол и природен газ, замърсяването на водите и промяната на предназначението на земите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение тъй като такъв на практика няма. Заплахите са вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства, в защитени територии и в забранени периоди за лов, безпокойството през прелета и зимата от ловци, рибари, туристи и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Според СФД на зоната зимното бърне е зимуващ вид с численост 0 - 800 екз. Това представлява 10,9% от максималната национална зимуваща популация на вида. Оценката за популация опазвана в зоната в СФД е „С“ (трябва да се коригира на „В“), за опазване – „А“, за изолация – „С“ и общата оценка е „А“.

4. Анализ на наличната информация

Зимното бърне се среща в зоната редовно от октомври до март. Обикновено са наблюдавани малки ята. При последните СЗП 2019-2020 г., са налице следните наблюдения в или в близост до зоната - 12.01.2019 – пред устието на р. Осъм - 50 екз., 11.01.2020 – Беленски острови -140 екз., 17.11.2020 – 500 екз. (Д. Димитров – ebird).

Местообитанията на вида по време на миграция и зимуване обхващат акваторията на зоната както и пясъчните коси. Тези местообитания имат площ около 782 ha.

Сред основните заплахи за вида в зоната са браконьерския отстрел, безпокойството от моторни лодки.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой индивиди	Най-малко 50	Количеството на зимуващите птици ще зависи от средните температури	При ср. темп. за януари в района

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
зимуващата популация		екз.	през зимата. При по-ниски ср. темп. в района на СЗЗ се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	на СЗЗ около 0° С поддържане на популацията > 50 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида по време на миграция и зимуване	Ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ плюс площта на пясъчните коси и острови. Площта на пясъчните коси силно ще варира в зависимост от нивото на р. Дунав	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за BG0002091 СЗЗ „Остров Лакът“

Оценката за значимост на опазваната зимуваща популация в зоната трябва да се коригира от „С“ на „В“, тъй като се опазва 10,9% от националната популация (2-15% - кат. „В“).

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A052	<i>Anas crecca</i>			w	50	800	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A053 *Anas platyrhynchos* (зеленоглава патица)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 50-65 cm, тегло 750- 1570 гр., размах на крилата – 81-98 cm. (Cramp & Simmons 1977; Svensson 2013). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия оперението е сиво, с черен гръб, тъмнозелена глава и тъмнокафяви гърди. Крилото огледало е синьо-

виолетово с черnobели кантове. Клюнът е жълт, краката оранжеви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира големи ята през прелета, линеенето и зимата. Ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

Зеленоглавата патица у нас е гнездящ, постоянен, а също преминаващ вид по време на миграция и зимуващ. След гнездовия период местните птици формират големи ята и се концентрират на недостъпни места за линеене. През есента и зимата големи ята от този вид, често са смесени с други видове патици, които долитат от по-северни популации.

Пролетната миграция е от началото на февруари до края на април. Есенната миграция е от началото на септември до ноември. През зимата въпреки замръзването на водоемите голяма част от зеленоглавите патици остават у нас и прекарват тук до пролетта.

Характерно местообитание

Зеленоглавата патица е много пластичен вид по отношение на гнездовото си местообитание. Гнезди в и около всякакъв тип водоеми, често и доста далеч от тях – на няколкостотин метра. Най-често гнезди в сред водната растителност (тръстика, папур, камъш) в и по периферията на блата, езера, реки, малки обрасли с водна растителност язовири и рибарници. Често гнезди и в наводнени върбалаци и равнинни дъбови, ясенови или брястови гори покрай реките. Обича и стари речни корита обрасли с тръстика или папур. Среща се дори около напоителни канали. По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в сладководни езера, блата, мочурища, всякакви по размер язовири, реки, в бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания за вида са 91F0, 91E0, 92A0, 3140, 3150, 3260 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2005).

Хранене

Зеленоглавата патица има твърде широк хранителен спектър включващ голямо разнообразие от растителни и животински храни. Семена и зелени части на околводни и сухоземни растения яде главно в есенно-зимния период и ранна пролет. Яде и различни видове висши водни растения. Понякога се храни и в житните и други /рапица, ориз/ посеви, особено нощем. Животински храни яде повече през пролетта и лятото. Животинската храна включва двукрили /главно хирономиди/ и техните ларви, едnodневки, ракообразни, бръмбари, водни кончета, ручейници, правокрили, миди (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Гнезди в цялата страна, докъм 1500 м. н. в. Като гнездящ вид е многочислен и повсеместно разпространен из влажните зони (Янков отг. ред., 2007). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на около 84-148 двойки, като това не включва гнездящите двойки в крайречните гори и в затоните по островите (Shurulinkov et al., 2019a). Посочена е положителна тенденция в числеността. Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация в страната се оценява на 2500 - 4500 двойки без ясно изразена тенденция и със стабилна численост и разпространение.

Зеленоглавата патица зимува в цялата страна. Зимните концентрации често надхвърлят 2000-3000 екз. във водоеми като Атанасовското езеро, Шабленското езеро, ез. Дуранкулак, яз. Жребчево, яз. Огоста, яз. Горни Дъбник, ез. Сребърна, яз. Овчарица, яз. Розов кладенец и др. Числеността на зимуващите у нас зеленоглави патици според Докладването по чл.12 е между 30 000 и 80 000 екз. Няма ясна тенденция, числеността е стабилна, а в дългосрочен план - флукутираща.

По време на миграция зеленоглавите патици преминават над цялата страна, като най-висока численост имат по Черноморието и по р. Дунав. Според Докладването по чл.12, понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 5000 – 10 000 екз. Тази численост е твърде занижена, особено на фона на зимната численост, която нерядко не е максималната сезонна численост за страната. Специални проучвания по този въпроса за броя на мигриращите зеленоглави патици у нас не са провеждани.

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа (2021), а и за целия свят видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) (2019). Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България (2015).

При Докладването по чл.12 не са посочени никакви заплахи за вида по време на гнездовия период. Всъщност за вида отрицателно действащи фактори са отводняването на влажни зони, черпенето на водни ресурси за напояване, речните корекции и дигирането на реките, резките промени в нивото на язовири, вътрешни реки и р. Дунав в резултат на работата на хидротехнически съоръжения, безпокойството в местата за гнездене и браконьерския отстрел. Хабитатите на вида са застрашени и от палене на пожари. Крайречните гори са подложени на поголовна сеч.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. единствените посочени заплахи за вида по време на миграция и зимуване са екстракцията на нефт и газ и промяната предназначението на земите. Първата от тези заплахи не съществува на наша територия. Втората е свързана със загубата на разливи, рибарници и някои земи на Черноморието като хабитати на вида. Освен това следва да се отбележат прекомерният отстрел, браконьерството, безпокойството в местата за хранене и почивка от страна на ловците, и тежките зимни условия.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Зеленоглавката е посочена в СФД на зоната като зимуващ вид с численост 6 – 3019 екз. Това представлява 0,02-3,8% от националната зимуваща популация на вида. Оценката за значимост е „С“ (следва да се коригира на „В“), опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията е неизоллирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ (следва да се коригира на „В“).

4. Анализ на наличната информация

През зимата зеленоглавките се срещат зоната на големи ята. Част от птиците зимуващи в зоната навлизат редовно и в съседната ЗЗ „Комплекс Беленски острови“ и се връщат. При СЗП на 13.01.2019 г. са наблюдавани следните ята в зоната или в непосредствена близост до нея – срещу ХТК – 57 екз., до о. Лакът – 600 екз. и в канала между сушата и о. Градина (попада в зоната) - 271 екз. Общо – 928 екз. При СЗП през 2020 г., на 11 януари, са наблюдавани 16 екз.

между о. Лакът и о. Палец, а ято над 1189 екз. е отчетена около носа на о. Персин. На 17.11.2020 г. ято от 1000 екз. е наблюдавано в зоната над о. Лакът (Д. Димитров - ebird). Големи концентрации от зеленоглавки се срещат често и в околните участъци на р. Дунав през зимата.

Получените актуални резултати показват, че зеленоглавата патица се среща в зоната и по време на миграция. При проучванията през 2021 г., на 14 септември, в зоната бяха установени общо 425 зеленоглавки в три локалитета – два до о. Палец и един до о. Градина. На косите в зоната се концентрират до 1000-1500 екз. в периода септември – ноември (П. Шурулинков, Р. Цонев – непубликувани данни). Това са есенни мигранти. Те трябва да бъдат отразени като корекция в стандартния формуляр.

Считаме, че числеността на вида по време на миграция в зоната трябва да се оцени на 100 – 1500 екз., което ще представлява около 10,7% от националната мигрираща популация и оценката за значимост следва да бъде „В“.

Местообитанията на вида по време на миграция и зимуване обхващат акваторията на зоната както и пясъчните коси. Тези местообитания имат площ около 782 ha.

Сред основните заплахи за вида в зоната през последните години са браконьерския отстрел и безпокойството на ятата по време на почивка от хора с лодки.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели					
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 6	Количеството на зимуващите птици ще зависи от средните температури през зимата. При по-ниски ср. темп. в района на СЗЗ се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При ср. темп. за януари в района на СЗЗ около 0° С поддържане на популацията > 6 инд.					
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 100 екз.	По-голям брой птици спират на пясъчните коси в зоната при по-ниски нива на р. Дунав през лятото и есента.	Поддържане на мигриращата популация от най-малко 100 екз.					
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида по време на миграция и зимуване	Ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ плюс площта на пясъчните коси и острови. Площта на пясъчните коси силно ще варира в зависимост от нивото на р. Дунав	Поддържане на площта на подходящото хранително местообитание на вида в защитената зона, в размер на най-малко 782 ha.					
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> </table>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на
Екологично състояние									
1-Отлично – High									
2-Добро – Good									
3-Умерено - Moderate									
4-Лошо – Poor									

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)			5-Много лошо - Vad Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).	вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната информация за популацията на вида в СЗЗ, предлагаме следните промени в СФД (в червено):

- Въвеждане на графа за мигрираща популация на зеленоглавката в зоната с численост 100-1500 екз. Оценката на значимост е В, на опазване –А, на изолация –С и общата –В.
- В графата за зимуваща популация се променя оценката за значимост и общата оценка – от „С“ на „В“.

Таблицата в стандартния формуляр на зоната за зеленоглавката трябва да изглежда по следния начин:

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			w	6	3019	i		G	B	A	C	B
B	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>			c	100	1500	i		G	B	A	C	B

Специфични цели за A856 *Spatula querquedula* (лятно бърне)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 37-41 cm, тегло 250 - 550 g, размах на крилата – 59-67 cm. (BWPi, 2006). Налице е ясен полов диморфизъм. При мъжкия главата е кафява с ясно изразена бяла ивица през окото. Гърдите са светлокафяви, коремът бял, маховите отгоре светлосиви. Гърбът е кафяв с пъстрини. Крилното огледало е зелено. Клюнът е светлосив, а краката тъмносиви. Женската е със защитно кафеникаво оперение. Формира многобройни ята през прелета и при линеене.

Характер на пребиваване в страната

Лятното бърне у нас е гнездящ, прелетен вид, а също преминаващ по време на миграция. След гнездовия период местните птици формират ята и се концентрират на недостъпни места за линеене.

Пролетната миграция е от края на февруари до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до първите дни на октомври. Пролетната миграция е много по-силно изразена във вътрешността на страната в сравнение с есенната.

Характерно местообитание

Гнездовото местообитание на лятното бърне са масивите от висша водната растителност - тръстика, папур, камъш в и по периферията на блата, езера, малки обрасли с водна растителност язовири, стари речни корита и рибарници. Понякога гнезди и в наводнени върбалаци покрай реките и в затони по дунавските острови.

По време на миграция и зимуване се среща във всякакви типове влажни зони, но главно в езера, блата, малки и големи язовири, реки, плитководни участъци на р. Дунав, в крайморски лагуни, бракични и солени езера. Подходящи гнездови местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). В същите местообитания се концентрират и много от мигриращите летни бърнета, но някои ята кацат и в реки, язовири и рибарници без тръстикови масиви.

Хранене

Лятното бърне се храни с растителна и животинска храна – водорасли, семена, зелени части и корени на различни видове висши водни растения /вкл. тръстика, водна леща, острица, дзука, водни лилии, лютичета и др. Животинската храна е разнообразна и включва различни водни безгръбначни – водни дървеници, водни бръмбари, ларви и възрастни на водни кончета, ручейници, хирономиди, мекотели, ракообразни, прешленести червеи, яйца и ларви на жаби, малки рибки. Малките патенца ядат около 90% животинска храна (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Като гнездящ вид у нас се среща в цялата страна, но е малочислен и с редица нередовни находища (Янков отг. ред., 2007; Shurulinkov et al., 2019a; Даскалова и др. 2020). Повече находища и по-висока численост видът има в крайдунавските влажни зони, в Бургаските езера и на места в Горнотракийската низина. В Дунавската равнина и Софийско гнезди рядко и с ниска численост (Shurulinkov et al., 2007, Shurulinkov et al., 2013). В крайдунавските влажни зони за периода 2006 – 2014 г. числеността е определена на 38-81 двойки като силно зависи от нивата на р. Дунав през пролетта (Shurulinkov et al., 2019a). В източната част на Горнотракийската низина (без крайморските водоеми) е определена очаквана гнездова численост от 14-16 двойки (Даскалова и др., 2020). Според Атласа на гнездящите птици в България (Янков отг. ред., 2007) у нас гнездят 100-350 двойки летни бърнета.

Включен в Приложение 4 на ЗБР и Приложение 2 на Директивата на птиците. С категория SPEC 3, популацията в Европа е намаляваща (BirdLife International, 2017) . Включен в Червената книга на Р България - уязвим VU. Според IUCN е Least Concern за света (2016) и за Европа (2021).

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на 340-530 двойки без ясно изразена тенденция, със стабилна численост и разпространение. На ез. Сребърна е

установена тенденция на намаление на гнездовата численост на вида през последните 20 години (Shurulinkov et al., 2019a).

По време на миграция летните бърнета преминават над цялата страна. Ятата са многочислени и често надхвърлят 200-300 екз. Според Докладването по чл.12 понастоящем миграционната численост на вида е в рамките на 100 - 500 екз., без да е посочена тенденцията. Тази оценка няма нищо общо с действителността. Само през пролетният прелет над България прелитат и спират за почивка хиляди летни бърнета. За по-точното установяване на миграционната им численост са нужни специализирани проучвания. За периода 1970 - 2005 г. е налице явно намаление в миграционната численост на този вид в Софийско (Нанкинов и др., 2004), а по наши наблюдения този процес продължава и след това и обхваща и други части на страната.

В Червената книга (Големански и др., 2015) като заплахи за лятното бърне са посочени унищожаването и увреждането на местообитания и безпокойството по време на гнездовия сезон. Много от ценните местообитания на вида покрай Дунав, а във вътрешността на страната, понастоящем са унищожени или са в твърде незадоволително състояние - рибарници Мечка, рибарници Орсоа и др. Друг негативен фактор е прекомерния, а често и незаконен лов на вида. Установени са много случаи на браконьерски лов на летни бърнета през пролетта. Сечта на дървета по дунавските острови и покрай затоните, а и по теченията на вътрешните реки, също въздейства негативно върху гнездовата популация на вида.

Според Докладването по чл.12 заплахи за вида са промяната на предназначението на земите, пресушаването на водоеми и превръщането им в туристически и рекреационни зони и провеждането на спортно-туристически дейности в нерегулирани имоти.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно СФД, видът е **гнездящ и прелетен** за зоната с численост 5 индивида. Това отговаря на 2 двойки, които вероятно гнездят в зоната, но това не е доказано. Зоната поддържа 0,46% от националната популация на лятното бърне (оценка „С“), опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията е неизоллирана в рамките на разширен ареал на разпространение (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“.

4. Анализ на наличната информация

През гнездовия период на 2021 г. видът не беше установен. Гнездовите местообитания на вида включват горите по островите в зоната, които през пролетта се заливат. Площта им е приблизително 291 ha.

Заплахи за вида представляват сечите на крайречните естествени гори, браконьерството и безпокойството.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата	Брой индивиди	Най-малко 2 дв.	Размера на гнездовата популация силно ще зависи от нивото на р. Дунав и	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
популация			поддържането на подходящите местообитания. При наличие на високи пролетни води островите се наводняват и условията в тях стават подходящи за гнездене на вида	малко 2 гнездящи дв.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 291 ha	Изчислена на база на площта на горските местообитания определена чрез функцията за изчисляване на площ на полигони в Гугъл Земя плюс	Поддържане на площта на гнездовите местообитания на вида в зоната в размер на най-малко 291 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Не са необходими промени за този вид.

Специфични цели за A857 *Spatula clypeata* (клопач)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-52 cm, тегло 300 - 1000 g., а размах на крилата – 70-84 cm. Оперението е с изразен полов диморфизъм. При мъжките главата е тъмнозелена, гърдите –бели. Шията е доста къса. Страните на тялото и корема са ръждивокафяви, гърбът –черен. Предната част на крилата отгоре е светлосиня. Крилното огледало е зелено-бяло. Женската е със защитно светлосивокафяво оперение. Клюнът е лопатовидно разширен и при двата пола. Обикновено мигрира и зимува на ята. Видът е ловен обект.

Характер на пребиваване в страната

У нас клопачът е малочислен и нередовно гнездящ вид, а също така зимуващ и мигриращ. Местните двойки не остават да зимуват в гнездовищата. Случаите на доказано гнездене както в миналото така и в по-ново време са единични. Вероятно част от наблюдаваните през лятото индивиди не се размножават. През прелета е сравнително чест и локално многочислен вид. Пролетната миграция е от втората половина на март до средата на май. Есенната миграция е от началото на август до ноември. Във вътрешността на страната пролетната миграция е много по-добре изразена от есенната. През зимата е малоброен, остава да зимува в по-големи ята само в Бургаските езера.

Характерно местообитание

През гнездовия период обитава сладководни блата и езера, рибарници, малки обрасли с растителност язовири. Подходящи местообитания са 3140, 3150 и 3270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009). По време на миграция и зимуване се среща в солени, бракични и сладководни стоящи водоеми от всякакъв характер, в плитководни участъци на р. Дунав, по-рядко и във вътрешните реки и в микроязовири. Предпочита по-плитките части на язовирите, около устията на реките в тях.

Хранене

Храни се и с растителна и с животинска храна. Предпочита планктонни ракообразни, малки мекотели, насекоми и техните ларви, семена и растителни части. Обича ларви на ручейници, водни дървеници, водни кончета, двукрили насекоми, бръмбари, семена на водни растения, особено камъш и острица, потамогетон и др. По-рядко яде прешленести червеи, паяци, яйца и попови лъжички на жаби, малки рибки и вегетативни части на водни растения (BWPi, 2006).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Много от гнездилищата на вида нямат постоянен характер и зависят силно от водните нива. Случаите на гнездене на вида след 1990 г. са предимно по р. Дунав – на о. Персин, ез. Сребърна, рибарници Хаджидимитрово и др., в Драгоманското блато, където сигурно гнездене е доказано през 2003 г., и потвърдено през 2005 г., в Атанасовско езеро, ез. Вая и м. Пода край Бургас (Нанкинов и др., 1997; Янков отг. ред., 2007; Nikolov, 2004; Shurulinkov et al., 2007; Shurulinkov et al. 2019a). Според Атласа на гнездещите птици в България у нас гнездят 12-25 двойки клопачи (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 4 и 6 на ЗБР и в Приложения 2А и Б на Директивата за птиците. Няма СПЕС категория, популацията в Европа е стабилна (BirdLife International, 2017). Според IUCN е LC за света (2019) и за Европа (2021). Ловен обект.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г., гнездовата популация на вида у нас е в рамките на 20-50 двойки., като краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980 – 2018 г.) е флукутираща.

Клопачът зимува в цялата страна, но най-много в езерата по Южното Черноморско крайбрежие, където се събират стотици птици от този вид. Най-значителните зимни концентрации са в Атанасовското и Поморийското езеро, ез. Вая, м. Пода. Далеч по-малки ята, рядко

надхвърлящи 10 екз., зимуват и във вътрешността на страната – главно в Южна България – язовирите Пясъчник, Розов кладенец, Ц. Церковски, Овчарица, както и в езерата по Северното Черноморие.

Числеността на зимуващите у нас клопачи според Докладването по чл.12 е 700-3000 екз. Тенденциите –както краткосрочна така и дългосрочна са намаляващи.

По време на миграция клопачите достигат значително по-високи числености у нас, особено във вътрешността на страната, от колкото през зимата. Образуват се концентрации от стотици индивиди в плитководни пролетни разливи и в редица язовири и рибарници. Според Докладването по чл.12 понастоящем числеността на вида по време на миграция е в рамките на 2000 до 7000 индивида.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. заплахи за зимуващата популация на клопача са екстракцията на петрол и природен газ и развитието на туризма и рекреацията в крайбрежните зони около водоемите. Добивът на петрол и газ у нас няма никакво значение, тъй като такъв на практика няма. Заплахите за вида през зимата са прекомерният отстрел, включително с незаконни средства и в защитени територии и, безпокойството от ловци, рибари и рибовъди, използването на пестициди и други химикали в селското стопанство, осушаването на влажни зони и паленето на масивите с висша водна растителност. Същите заплахи са валидни и за периодите на пролетна и есенна миграция на вида.

За гнездовата популация на вида при Докладването по чл.12 е посочена само една заплаха – промяна на предназначението на земите – превръщането им в земи за застрояване. Всъщност заплахи за вида са също осушаването на влажни зони, главно рибарници и малки язовири през гнездовия период, подпалването на масивите от тръстика и папур, незаконния отстрел, сечта на крайречна дървесна растителност, замърсяването на водите с опасни химически вещества.

3. Състояние на вида в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД, видът е зимуващ с численост 6 екз. Зоната поддържа 0.2-0.8% от националната популация на вида -оценка „С”, опазването на вида е отлично (оценка „А”), изолацията е оценена с оценка „С”. Общата оценка на стойността на зоната за този вид е „С”.

4. Анализ на наличната информация

При проучванията през 2021 г. вида не е установен в зоната.

При СЗП през последните години ,а и преди това, е установено че клопачът зимува по р. Дунав наредко и в малък брой. Група от 4 екз. е наблюдавана на 13.01.2019 г. в реката при с. Дъбован, Плевенско. По-голямо ято от 14 екз. е видно на 11.01.2020 срещу устието на р. Янтра. По данни от други участъци от р. Дунав дори и по-големи ята от клопачи могат да бъдат видени през пролетния прелет (март-май), но няма никакви конкретни данни за зоната, които да потвърждават това.

Площта на хранителните местообитания по време на зимуване и миграция включва акваторията на зоната и пясъчните коси, които се заливат при високи води. Общата им площ е 781 ha.

Заплахи за клопача представляват браконьерството и безпокойството от хора с лодки.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 6 екз.	Целевата стойност може да бъде изпълнена само при по-топло време през зимата, средна януарска температура над 2° С.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 6 зимуващи индивиди.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Включва акваторията на зоната и пясъчните коси. Местообитание N06 – открити водни площи (62 %) от СФД.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 781 ha						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Не е налице необходимост от промени в СФД за този вид.

Специфични цели за A059 *Aythya ferina* (кафявоглава потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-49 cm, тегло 0,800 – 1,200 kg, размахът на крилата - 67-77 cm. В брачно оперение при мъжките главата и шията са ръждиво-кафяви. Гушата, предната част на гърдите са черни. Гърбът и страните на тялото са пепелносиви. Кръстът е по-тъмен, а надопашнето – черно. Клюнът е сиво-черен. Женските като цяло са сивокафяви. Гърди, теме и шия по-тъмни с кафеникав нюанс. Неясни бледи и тъмни петна по главата. Със светла ивица зад окото. През

зимата мъжките са с тъмно сиво-кафяви гърди и задница и по-мръсно кафява глава. При женските оперението през зимата е като при брачното оперение, но по-тъмна по гърба. При младите оперението е като възрастните женски в извънбрачно оперение. По-едноцветни са отгоре, без светла ивица зад окото. Страните на тялото сиво-кафяви със светли напетнявания (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ, мигриращ и зимуващ вид за страната. Есенната миграция започва в началото на септември, но се осъществява главно през октомври и ноември. Пролетния прелет е през февруари и март, когато се среща по-често по р. Дунав. През нашата страна мигрират и зимуват индивиди от Средна Европа, Европейска Русия, Украйна, Беларус и Западен Сибир. Значително по-многочислена през зимата, особено по Южното Черноморското крайбрежие. По р. Дунав и вътрешните за страната водоеми зимуват незначителни числености от вида.

Гнезди най-често във висока блатна растителност, близо до водата. Гнезди единично. Гнездото е на земята покрито със сухи треви и пух. Снася 8–10 яйца, от средата на май до средата на юни, които мъти 24-28 дни. Младите линейт в края на юли и началото на август. Започват да летят след 50-55 дни. Полова зрялост настъпва на едногодишна възраст. (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов, 2012; Големански и гл. ред. 2015).

Характерно местообитание

Обширни, дълбоки и открити водоеми, с големи водни огледала и растителност по периферията. При миграция и зимуване обитава разнообразни влажни зони, включително големи езера и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са 1110, 1130, 1150, 1160, 3260 и 3270, а през размножителния период сладководни местообитания от типа на 3130, 3140, 3150, (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храната е от водни безгръбначни (ларви на насекоми) и семена, и части на водни и водолюбиви растения (Големански гл. ред., 2015).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е групово и разпръснато, главно по Дунавското и Черноморското крайбрежие, където са основните гнездови находища: ез. Сребърна, Бургаските влажни зони и най-вече Пода и Комлушка низина. През отделни години единични двойки гнездят в Тракийската низина, Дунавската равнина, Софийското поле, на места в Западна България и по долината на р. Арда. (Янков отг. ред., 2007). В посочените основни гнездовища и във Варненско–Белославския комплекс гнездят до няколко десетки двойки (до над 50 в Пода и Комлушката низина), но в повечето от останалите се размножават само единични двойки. В години с малко валежи и ниско водно ниво на водоемите числеността по-малка и много от двойките не пристъпват към гнездене (Големански гл. ред., 2015).

Включен в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN видът е уязвим – VU (Vulnerable) за света и за Европа (2021). Включен в Червената книга на България в категорията

„Уязвим вид”. Включен в Приложение 3 на ЗБР. Има категория SPEC 1 (BirdLife International, 2017)

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 80 – 250 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е нарастваща. За гнездовата популация са посочени следните заплахи: F01, J02.

Зимуващата популация е оценена на 17 000 – 31 000 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукутираща, променлива.

Мигриращата национална популация е оценена на 15 000 – 100 000 индивида. Не са посочени тенденции в популацията.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно СФД на зоната, кафявоглавата потапница е зимуващ вид. Зимуващата популация на вида се оценява на до **28 индивида**, което е **0,09 % от максималната национална зимуваща популация** (оценка „С”). Опазването на вида е отлично (оценка „А”), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С”). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С” – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Кафявоглавата потапница е изключително рядък зимуващ вид в границите на СЗЗ „Остров Лакът”. Единични наблюдения на вида се регистрирани предимно по време на СЗП на водолюбивите птици, които се провеждат ежегодно в средата на месец януари: 2004 г. – 35 инд., 2005 г. – 2 инд. и 2009 г. – 28 инд. Най – високата установена численост на кафявоглавата потапница в границите на СЗЗ е от 03.10.2012 г. – 114 инд. (Чешмеджиев, непубл. данни).

По време на теренното проучване през 2021 г. видът не беше регистриран. Не са установени заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Мин. 20 инд.	Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >1 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – континентални водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
вида				вида в размер най-малко 781 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на зимуващата популация на кафявоглавата потапница в зоната, не предвиждаме промени в СФД.

Специфични цели за A061 *Aythya fuligula* (качулата потапница)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 40-47 cm, тегло 0,450 – 0,950 kg, размахът на крилата - 65-72 cm. В брачно оперение мъжките са характерни с тъмно (почти черно) оперение с рязко очертани правоъгълни бели страни. Главата е черна със син или пурпурен метален блясък. Перата на тила са удължени като образуват добре обособена качулка. Окото е жълто. Женските са с тъмнокафяво оперение с по-малка качулка и бяло петно в основата на надклюнието. Страните на тялото са по-бледи с размити тъмни петна. Окото е тъмножълто. В извънбрачно оперение мъжките са с къса качулка, страните на тялото са мръсно кафяви, черните части на брачното оперение са с кафяв нюанс. При младите оперението е като възрастните женски, но с по-светла глава и светло бежово в основата на човката. Окото е кафяво (Svensson et al., 2009, Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Многочислена мигрираща и зимуваща птица за страната. Есенния прелет е от септември до ноември, а пролетния от началото на февруари до края на април. По р. Дунав прелета през есента е по-слабо изразен, от колкото през пролетта, като през есента най-висока е числеността през ноември, след което спада със замръзването на крайдунавските блата. В района на Бургас числеността ѝ от началото на миграцията се увеличава до края на януари.

Зимува предимно по Черноморското крайбрежие. Средно в страната са зимували около 5000 птици, но в последните години числеността ѝ намалява, като средно зимуват около 2500 – 3000 индивида. Концентрира се по Южната Черноморие и по-малко по Северното и по р. Дунав.

Отделни птици и двойки са наблюдавани и през размножителния период в Сребърна, Шабленското езеро, около Бургас, Дяволска река, яз. Доспат и др. Възможно е отделни двойки да се размножават нередовно в дунавските влажни зони. Видът се размножава в Румъния с 20 до 50 двойки. У нас няма потвърдено засега гнездене на вида.

Моногамна птица. Двойките се образуват още в местата за зимуване. За гнездене избира обширни езера или други водоеми. Гнездото си построява винаги в непосредствена близост до водата, често пъти на малки островчета или купчини стара тръстика. Снася от 3 до 14 сиво-зеленикави яйца през втората половина на май и началото на юни. Мъти 23–28 дни. Малките започват да летят и стават самостоятелни на 45-50 дневна възраст (Симеонов и др. 1990, Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

Предимно по-дълбоки езера и блата с богата водна растителност. По време на миграции и през зимата и в морски заливи по Черноморското крайбрежие и язовири. Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 3130, 3150 и 3270 (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се предимно с животинска храна: дребни мекотели, личинки на насекоми, ракообразни, дребна риба. Търси храната си обикновено на дълбочина до 3–4 м, но понякога се гмурка и до 14 м.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

През размножителния период разпръснати изолирани находища има по Дунавското крайбрежие и прилежащите му части на Дунавската равнина, Черноморското крайбрежие, Софийското поле и Тракийската низина. Наблюдавани отделни двойки и единични или малък брой летуващи птици (до 19 екз. през 1996 г. в Мандренското езеро), като общата численост на индивидите не надхвърля няколко десетки птици. (Янков отг. ред., 2007).

По време на прелет се среща по водоемите в цялата страна. Зимува предимно по Черноморското крайбрежие.

Включен в Приложение 2А на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат – LC (Least Concern) за света (2016), а за Европа е Near Threatened (NT) (2021). Включен в Приложение 3 на ЗБР. Има SPEC 3 категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 1079 – 5628 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукуираща, променлива, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, G01, G05.

Мигриращата национална популация е оценена на 1000 – 25 000 индивида.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно СФД на зоната, качулатата потапница е зимуващ вид. Според СФД, зимуващата популация на вида се оценява на максимум **18 индивида**, което е **0,3 % от максималната национална зимуваща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

4. Анализ на наличната информация

Качулатата потапница е изключително рядък зимуващ вид в границите на СЗЗ „Остров Лакът“. Единични наблюдения на вида се регистрирани предимно по време на Среднозимните преброявания на водолюбивите птици, които се провеждат ежегодно в средата на месец януари: 2004 г. – 77 инд., 2010 г. – 1 инд. и 2015 г. – 43 инд. Най – ранното наблюдение на качулатата потапница в границите на СЗЗ „Остров Лакът“ е от 01.12.2013 г. – 18 инд. (Чешмеджиев, непубл. данни).

По време на теренното проучване през 2021 г. видът не беше регистриран. Не са установени заплахи.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на зимуващата популация	Брой индивиди	Мин. 1 инд.	Количеството на зимуващите птици зависи от метеорологичните условия, най-вече температурата. При средни температури през януари под 0° С, минималната стойност се очаква да е над 1 инд. от вида.	С понижаване на температурите <0° С поддържане на популацията >1 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – континентални водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 781 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
(JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)			водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).	

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на зимуващата популация на качулатата потапница в зоната, предлагаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в максималната численост на зимуващата популация на вида от 18 на 43 инд., предвид актуалната информация за зимуването на вида в зоната;

Species			Population in the site							Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A061	<i>Aythya fuligula</i>			w		43	i		G	C	A	C	C		

Специфични цели за A067 *Vulpes vulpes* (обикновена звънарка)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 42-50 cm, размахът на крилата - 65-80 cm. В брачно оперение мъжките са с черна глава със зелен метален блясък. В основата на клюна под юздичката голямо бяло петно. Окоето е жълто. Гърдите и страните са снежно бели. Задницата и гърбът са черни. На плещите е с тесни черни ивици. При женските главата е кафява, окоето е бледожълто, яката и коремът са бели. Гърдите и страните са пепелно-сиви, човката е тъмна с жълтеникава ивица преди върха. В извънбрачно оперение мъжките са като женските в брачно оперение, но главата отстрани с черен оттенък и без бял пръстен на яката. Крилото е като в брачно оперение. Женските в извънбрачно оперение също са без бяло на якичката. При младите оперението е като възрастните женски, но главата е по-убито сиво-кафява. Без бяла яка (Svensson, 2009; Нанкинов и др. 1997).

Характер на пребиваване в страната

В България е мигриращ и зимуващ вид. Есенният прелет започва през октомври, но е по-масов през ноември, когато в страната пристигат по-голяма част от звънарките. Есенния прелет е през февруари и продължава до март. По-често се среща по морското крайбрежие и р. Дунав. Мъжки половонезрял екземпляр е наблюдаван през месец юни край н. Калиакра (Нанкинов и др., 1997; Нанкинов, 2012).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава тихи реки, езера и блатата с гористи брегове. Заливни гори и водоеми край стари гори. Зимуващи или мигриращи звънарки могат да се наблюдават в езера и блатата с голяма открита водна площ, морски заливи и устия на вливащи се в тях реки.

Подходящи местообитания според Директивата за хабитатите, по време на миграция и зимуване са основно 1110, 1130, 1150, 1160, 1170, 3270 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

През зимата се храни предимно с мекотели. През останалото време с ларви на насекоми, дребни риби, ракообразни.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сравнително рядко срещана по време на миграция в цялата страна. Разпространена е основно по Черноморското крайбрежие и р. Дунав. Зимува в неголеми количества, до 57 екз. по р. Дунав и до 51 екз. по Южното Черноморие. Във вътрешността на страната и по Северното Черноморие видът се среща в незначителни количества (Нанкинов и др., 1997).

Включен в Приложение ПБ на Директивата за птиците. Според IUCN вида е слабо засегнат – LC (Least Concern) за света (2018) и за Европа (2021). Включен в Приложение 3 на ЗБР. Няма SPES категория.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) зимуващата популация е оценена на 140 – 400 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е флукуираща, променлива. За зимуващата популация са посочени следните заплахи: F02, F03, F05.

Мигриращата национална популация е оценена на 0 – 500 индивида. За мигриращата популация са посочени следните заплахи: C03, F02, F05.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД на зоната видът е зимуващ. Според СФД **зимуващата** популация на вида се оценява на **0-38 индивида**, което е **9,5-27,1 %** от националната зимуваща популация (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

4. Анализ на наличната информация

През зимата звънарката се среща редовно по р. Дунав, особено при по-студено време. ОВМ „Остров Лакът” е посочен като едно от местата, подходящи за концентрация на звънарката, но не е дадена конкретна численост на вида (Тодоров, 2007). Данните от СЗП от поречието на р. Дунав в участъка Сомовит – Свищов за периода 1977 – 2001 г. показват, че видът е регистриран общо пет пъти, с числености между 1 и 14 инд. (Michev & Profirov, 2003). В участъка Сомовит – Силистра между 1984-2005 г са регистрирани между 4 и 46 звънарки, като не зимува редовно (Ivanov, 2008). В участъка Горни Вадин – Загражден през зимата на 1997 и 2001 г. са наблюдавани съответно 14 и 50 индивида (Шурулинков и др., 2005). Според данните от СЗП през 2019 г. при Свищов са установени 12 инд, а през 2020 г. при Сомовит – 6 инд.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на	Брой индивиди	0 – 38 инд.	В настоящия СФД не е посочена минимална стойност,	Да се извършва редовен мониторинг на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
зимуващата популация			като максимална посочена стойност е 38 индивида. Няма публикувани актуални данни за зимуващата популация на вида в зоната. Числеността на зимуващите индивиди зависи от метеорологичните условия, от хидрологичния режим р. Дунав и хранителната база в зоната.	зимуващите водолюбиви птици в защитената зона. Междинна цел до 2025 г.: да се извърши проучване за установяване на зимуващите числености на вида в зоната.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (781 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 781 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент - водни безгръбначни (JDS4-Aquatic Macroinvertebrates)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично – High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро – Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо – Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател водни безгръбначни (пункт Ново Село) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 1, стр. 62).</p>	Екологично състояние	1-Отлично – High	2-Добро – Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо – Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане / подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично – High										
2-Добро – Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо – Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за настоящата численост на вида в защитената зона по време на зимуване не е необходима актуализация на СФД.

Специфични цели за A767 *Mergellus albellus* (малък нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 38-44 см. Размах на крилата: 55-69 см. Има къс клюн, главата е с високо чело и малка качулка. Мъжкият е с черно-бяло оперение с характерна „черна маска“ на очите, черна ивица на тила и две черни линии от гърба през крилото към гушата и гърдите. Женската с контрастиращи червено кафява горна половина на главата и бели подбрадие, гърло и страни на шията; също с „тъмна маска“ през очите, макар и слабо различима (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Среща се в цялата страна, но главно в по-големите езера и блата край р. Дунав и Черно море. Резултатите от средно-зимните преброявания в България в периода 1977-1996 г. показват, че вида е доста често срещан със средна численост от 124 индивида (максимум 333 инд. през 1996 г.). Най-широко разпространен по поречието на р. Дунав. Основните концентрации са по река Дунав в речния участък между Тутракан и Силистра (средно 22 инд., максимум – 153 инд. през 1996 г.), Мандра (средно 20 инд., максимум – 133 инд. през 1985 г.) и речен участък на Дунав между Свищов и Русе (средно 14 инд., максимум – 71 инд. през 1996 г.). През периода 1997-2001 г. средната численост на зимуващите у нас малки нирци се увеличава до 277 инд. с максимум от 1104 инд. през 1997 г. (Michev and Profirov, 2003).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава горски реки с по-бавно течение и езера. По време на зимуване – по-големи реки и езера с обширни открити водни пространства, по-рядко в морски заливи (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

През зимата се храни изключително с дребни рибки (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 2 и 3. Малкият нирец не е включен в Червена книга на Р България (2015). Според IUCN видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) в Европа (2021) и в света (2016). Малкият нирец е включен също в Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Има SPEC 3 категория (BirdLife International, 2017).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 50 – 450 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е флукутираща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.), също е флукутираща. За зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: F02, J02, F03.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната максималната численост на зимуващата популация на вида се оценява на 38 индивида, което е 8,4 – 76 % от националната зимуваща популация. За размер и плътност на популацията (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Малкият нирец е често срещан зимуващ вид със средна стойност 124 индивида за периода 1977-1996 г., като основно зимува по поречието на р. Дунав – средно 64 птици (Michev & Profirov, 2003). Ята са наблюдавани в р. Дунав на 18.01.1997 г., между Горни Вадин и Байкал – 107 екз., между Черковица и устието на р. Вит – 15 екз. (Шурулинков и др. 2005). ОВМ „Остров Лакът” е посочен като едно от местата, подходящи за концентрация на звънарката, със зимуваща численост на вида 52 индивида (Тодоров, 2007). Данните от СЗП от поречието на р.

Дунав в участъка Сомовит – Свищов за периода 1977 – 2001 г. показват, че видът е регистриран общо 5 пъти, с численост между 2 и 39 инд. (Michev & Profirov, 2003). При среднозимното преброяване през 2019 г. в зоната са наблюдавани 4 инд. (о. Ирик), а през 2020 г. 11 инд. са регистрирани при Кривина.

Посочените заплахи F02, F03 и J02 в докладването по чл. 12 за вида в зоната, нямат отношение към зоната.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер зимуващата популация	Брой индивиди	Най-малко 5 инд.	Определената на база СФД численост на зимуващите птици ще зависи от средните температури, през януари. При ср. темп. за януари в района на СЗЗ около 0° С се очаква целевата стойност да бъде изпълнена.	При ср. темп. за януари в района на СЗЗ около 0° С поддържане на популацията >5 инд.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД BG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за опазването на зимуващата популация на малкият нирец в зоната, предлагаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в минималната численост на зимуващата популация на вида от 0 на 5 инд., предвид актуалната информация за зимуването на вида в зоната;

- Актуализация на латинското наименование и кода на вида според докладването от 2019 г. – A767 *Mergellus albellus*

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A767	<i>Mergellus albellus</i>			w	5	38	i		G	A	A	C	A

Специфични цели за A070 *Mergus merganser* (голям нирец)

1. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 58-66 cm. Размах на крилата: 82-97 cm. Най-едрият от нирците. Мъжкият е с едра, закръглена черна глава и горна половина на шията и дълъг червен клон. Гърбът и плещите са черни, контрастиращи с белите гуша и долна страна на тялото, които са с кремав оттенък. При женската кафявата глава и шия рязко разграничени от сивата гуша. Гърбът е по-светъл, гълбовосив. Страните на тялото също са светли. В полет бялото поле в крилото без напречни черни ивици (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Мигриращ и зимуващ вид за страната. Появява се през ноември и се среща до края на март (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

През размножителния период предпочита горните течения на реките, големи, прозрачни горски или планински езера и язовири, рядко морското крайбрежие. По време на прелет и зимуване се среща в големи и дълбоки реки, сладководни и бракични езера и по-малко в морето (Нанкинов и др., 1997). Подходящи местообитания за търсене на храна по време на зимуване и миграция са реки, езера и морски крайбрежия, вероятно 3160, 3260, 3130, 3140, 1130, 1150, 1160 и др. според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с различни видове риба (Нанкинов и др., 1997).

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В периода 2006 – 2007 г. е намерен да гнезди в яз. Кърджали от Борислав Борисов и Ивайло Ангелов. През 2018 г. видът е установен да гнезди в язовир Боровица, област Кърджали (<https://bnr.bg/kardzhali/post/101069255/ptica-otpredi-lednikovata-epoha-gnezdi-v-azovir-borovica>). През гнездовия период на тази година (21 май) в южните части на яз. Студен кладенец, Стефан Аврамов наблюдава женска с 5 отраснали малки (<https://www.facebook.com/groups/birdsinbulgaria/posts/10158540767679227>).

Резултатите от СЗП в България в периода 1977 - 1996 г. показват, че вида е нередовен зимуващ вид с численост от 23 инд. (максимум 66 инд. през 1977 г.). Наблюдаван в различни части на страната, но с малка численост (2-3 инд.).

Включен в Приложение 2Б на Директивата за птиците. В Закона за биологичното разнообразие видът е включен в Приложение 3 и 4а. Според IUCN видът е „слабо засегнат“ (Least Concern) както в Европа (2021), така и в света (2018). Няма SPEC категория.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като **гнездящ** с численост 1-10 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Тенденциите в гнездовото разпространение са неизвестни.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **зимуващ** с численост 2-50 инд. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е флукутираща, както и дългосрочната (1980-2018 г.), която също е флукутираща. Посочени са следните заплахи: F02, F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва и като **мигриращ** с численост 0-120 инд. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F02, F03.

3. Състояние на вида в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът”

Съгласно СФД, видът е зимуващ в зоната. Числеността на популацията по време на зимуване е до 2 индивида, което представлява 4,0 % от националната зимуваща популация на вида (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), изолацията е оценена с оценка „С“. Общата оценка на стойността на зоната за този вид е „А“ – отлична стойност. Твърде високият процент на популацията в зоната може да обясним с твърде консервативната оценка на националната зимуваща популация. Трябва да се има предвид, че СЗП по р. Дунав трудно може да се направи с нужната пълнота поради големите разстояния, постоянните мъгли и недостъпността на редица участъци без наличието на лодка.

4. Анализ на наличната информация

Големия нирец е често срещан зимуващ вид по поречието на р. Дунав – средно 16 инд. и максимум 48 инд. през 1996 г. Най-многочислен е в следните речни участъци: Цибър-Сомовит – средно 7 инд. и максимум 24 и Тутракан-Силистра – средно 6 инд. и максимум 46 инд. през 1996 г. През периода 1997-2001 г. средно-зимната численост е средно 26 инд. с максимум от 72 инд. през 1999 г. (Michev & Profirov, 2003). По време на СЗП през 2019 г. са наблюдавани 12 индивида, а през 2020 г. 7 индивида от вида по цялото българско поречие на р. Дунав. На територията на СЗЗ „Остров Лакът“ не са наблюдавани птици от вида през тези години. Необходимо е прилагането на продължителен мониторинг през зимата, за да се оцени действителната численост на вида в зоната.

Основни заплахи за вида са лова, браконьерството, а също безпокойството на птиците от моторни лодки и кораби в местата на концентриране по река Дунав.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели						
Популация: Размер на концентрациите по време на зимуване	Брой индивиди	Най-малко 1 инд.	Определена на база СФД. Количеството на зимуващите индивиди ще зависи от метеорологичните условия, от хидрологичния режим р. Дунав и хранителната база в зоната.	Поддържане на популацията в размер най-малко 1 инд. Междинна цел: провеждане на мониторинг до 2025 г. за актуализиране на числеността на популацията.						
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 782 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Според СФД, % на местообитание N06 - открити водни площи (782 ha).	Поддържане на площта на местообитанието по време на зимуване в размер най-малко 782 ha.						
Местообитание на вида: Екологично състояние на водните тела с местообитания на вида, по биологичен елемент риби (JDS4-Fish)	5 степенна скала	2-Добро или 1-Отлично	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Екологично състояние</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-Отлично - High</td> </tr> <tr> <td>2-Добро - Good</td> </tr> <tr> <td>3-Умерено - Moderate</td> </tr> <tr> <td>4-Лошо - Poor</td> </tr> <tr> <td>5-Много лошо - Bad</td> </tr> </tbody> </table> <p>Екологичното състояние на водите по р. Дунав по показател риби (пункт устието на Искър и устието на Янтра) е оценено на добро (2) според доклада на JDS4 (2019-2020, Табл. 5, стр. 51).</p>	Екологично състояние	1-Отлично - High	2-Добро - Good	3-Умерено - Moderate	4-Лошо - Poor	5-Много лошо - Bad	Поддържане или подобряване на екологичното състояние на водните тела с подходящи местообитания на вида, на стойности 2-Добро или 1-Отлично състояние
Екологично състояние										
1-Отлично - High										
2-Добро - Good										
3-Умерено - Moderate										
4-Лошо - Poor										
5-Много лошо - Bad										

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ VG0002091 „Остров Лакът”

За този вид няма нужда от промени.

1. Необходимост от промени в СФД VG0002091 „Остров Лакът”

Предвид наличната информация за опазването на зимуващата популация на големият нирец в зоната, предлагаме следните промени в СФД (в червено):

- Промяна в оценката на популацията от категория А в категория В, тъй като зимуващата популация в зоната е повече от 2% от националната зимуваща популация на вида.

Species						Population in the site					Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A070	<i>Mergus merganser</i>			w		2	i		G	B	A	C	A

Специфични цели за A075 *Haliaeetus albicilla* (морски орел)

1. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото: 80-85 cm. и размах на крилата – 215-225 cm. Едър орел с широки дълги крила. Горната страна на тялото е сиво-кафява, а главата и шията – светложълти. Опашката е къса, слабо клиновидна, при възрастните е бяла, а при младите – тъмна. При полет първостепенните махови пера са разтворени като пръсти. Среща се поединично или на двойки, често в близост до водоеми (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид, със зимуващи предимно млади птици от по-северни райони (делтата на р. Дунав). От началото на 90-те години на миналия век се наблюдава бавно възстановяване на популацията, най-вече по р. Дунав (сега има най-малко 12 двойки, 6 от които на българска територия). По Черноморското крайбрежие засега има само 3 двойки. Новост е задържането на двойка във вътрешността на страната при яз. „Ивайловград“ (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). Общата численост на гнездящите и потенциално гнездещи двойки е 23, като по Дунавското крайбрежие са 11 дв., а в Тракия и Източните Родопи – 9 дв. (Todorov et al., 2015). През зимата числеността се увеличава за сметка на скитащи и разселващи се млади птици основно от делтата на р. Дунав и се колебае вероятно между 30 и 40 индивиди. През януари 2005 г. по р. Дунав между Сомовит и Силистра са отбелязани 25 птици. Двойката има няколко гнезда, построени главно на бяла топола, които сменя през отделните години (Иванов и др. в Червена книга на Р България, 2015). В Дунавската делта (Sándor et al., 2014) е установена гнездова плътност от 0,048 дв./km². В Германия териториите на птиците варират между 2,7 и 669,7 km² (Krone and Treu, 2018).

Характерно местообитание

Крайбрежия на морета, реки и езера, богати на риба и водоплаващи птици, с високи и удобни за гнездене дървета при надморска височина от 0 до 140 м. През зимата обитава и места около изкуствени водоеми – язовири, рибарници и др. Подходящи местообитания за гнездене вероятно са 91D0, 91E0, 91F0, 92A0, а за търсене на храна – 3130, 3140, 3150, 3160, 1110, 1130, 1150 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с риба, водоплаващи птици, дребни бозайници и др.

2. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С отделни гнездовища, съсредоточени покрай р. Дунав и по Черноморското крайбрежие, а отделни находища – и по долното течение на р. Арда. Част от двойките по Дунавското крайбрежие през отделни години гнездят на румънския бряг. В редица квадрати установен с

ниска степен на достоверност за гнездене и вероятно се касае за скитащи или не гнездящи индивиди (Янков отг. ред., 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ - LC (Least Concern) за територията на континентална Европа и за света (2021). Включен в SPEC 1 Рядък. Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 23 – 45 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) също е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, B02, B03, C03, D02, E01, F03, H01, J03, L07.

Зимуващата популация е оценена на 20 – 35 индивида (за периода 2013-2018 г.). Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е увеличаваща се. Тук са посочени същите заплахи както при гнездовата популация.

Мигриращата национална популация е оценена на 10 – 40 индивида (за периода 2001-2018 г.). Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: C03, D02, E01, F03, D06.

3. Състояние в СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Съгласно стандартния формуляр за данни СФД на зоната морският орел е гнездящ вид. Гнездящата популация на вида се оценява на **1 – 2 двойки**, което представлява **4,3 – 4,4 % от националната гнездяща популация** (оценка „В“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

4. Анализ на наличната информация

Морският орел гнезди в границите на СЗЗ „Остров Лакът“ (Cheshmedzhiev et al., 2019; Todorov et al., 2015). През 2014 г. е открито ново гнездо на вида, разположено в близост до носа на острова, с което общият брой на известните гнезда в зоната става три (Чешмеджиев, непубл. данни). От 2011 г. насам на остров Лакът гнезди 1 двойка морски орли. По време на теренното проучване през 2021 г. бе установена 1 активна двойка, която успешно отгледа 2 малки в гнездото, намиращо се в близост до носа на острова.

В периода 2010 - 2018 г. в границите на ПП „Персина“ и остров Лакът са опръстенени общо 13 млади птици, като на 5 от тях са поставени сателитни предаватели от екип на БДЗП и ДПП „Персина“ – гр. Белене (Cheshmedzhiev et al., 2019).

По време на теренното проучване през 2021 г. не са регистрирани заплахи за вида. Въпреки това горскостопански дейности и практики по време на размножителния сезон биха имали лимитиращо въздействие върху морският орел.

5. Параметри за определяне на специфичните природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездяща популация	Брой двойки	Мин. 1 дв.	В СЗЗ „Остров Лакът“ гнезди 1 дв.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка. г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 290 ha.	Изчислена на база наличието на крайречни гори в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N16 – широколистни гори.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 290 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 781 ha	Изчислена на база откритите водни площи по р. Дунав в рамките на СЗЗ. Данните са взети от СФД като % на местообитание N06 – континентални водни тела.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 781 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

6. Необходимост от промени в СФД за СЗЗ BG0002091 „Остров Лакът“

Предвид наличната публикувана и непубликувана информация за опазването на гнездящата популация на морския орел в зоната, не предвиждаме промени в СФД.

Цитирана литература:

Големански, В. и др. (Eds) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 стр.

Даскалова Г., Шурулинков П., Ангелов И., Петров П. (2020). Птиците на Тунджанската хълмиста низина. Globe Edit 408 стр.

Дерелиев С., Иванов Б. (2015) Няма лебед (*Cygnus olor*). В: Големански В./ред/ 2015. Червена книга на Република България .т.2, Животни, БАН,МОСВ.

Димитров, Д. (2018). Експедиция за проучване на гнездящите птици по река Дунав в Българо-Румънския участък през 2017 г. Десета юбилейна студентска научна конференция на

Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, Биологически факултет, Катедра „Екология и ООС“, 1 ноември 2018 г., Пловдив, 98-120.

- Демерджиев, Д. (2000). Видов състав, сезонна и годишна динамика на орнитофауната във влажните зони между с. Партизанин и с. Оризово, Старозагорско. – Дипл. работа, ПУ, катедра „Зоология на гръбначните животни“.
- Иванов, Б. и Муравеев, Ю. (2002). Национален план за действие за опазването на малкият корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България, 2002–2006 г. – В: Янков, П. (отг. редактор). Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, Част 1. БДЗП – МОСВ, Природозащитна поредица, Книга 4, БДЗП, София, 13–37.
- Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ (2009). Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“
- Матеева, И., и Янков, П. (2013). Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания. Доклад, МОСВ, <http://natura2000.moev.government.bg/Home/Reports>. Нанкинов Д. 2009. Изследвания върху фауната на България. Птици – Aves. София. 405 стр.
- Мичев, Т. и Профиров, Л. (2010). Методически указания за провеждане на орнитологичен мониторинг и Методика за мониторинг на реещите се мигриращи птици. НСМБР – ИАОС.
- Нанкинов, Д. Н. (2012). Сведения о некоторых видах птиц в суровую зиму 1984/85 года в Болгарии (результаты анкетного опроса). Русский орнитологический журнал, 21(811).
- Нанкинов Д. 2012. Каталог на българската орнитофауна. Издателство ЕТО, 358 с.
- Нанкинов Д., Шуруликов П., Николов Б., Николов И., Христов И., Станчев Р., Далакчиева С., Дуцов А., Саров М., Рогев А. (2004) Гъскоподобните птици (Anseriformes) във влажните зони край град София. Българска орнитологическа централа- ИЗ,БАН,София, 135 с.
- Нанкинов, Д., Симеонов, С., Мичев, Т., Иванов, Б. (1997). Фауна на България. Т.26. Aves, част II. С. АИ „Проф. М. Дринов“.
- Плачийски, Д., Демерджиев, Д., Попгеоргиев, Г., Петков, Н., Корнилев, Ю. (2014). План за действие за опазване на малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*) в България (2014–2023 г.). София, БДЗП-МОСВ: 98 с.
- Симеонов, С., Мичев, Т., Нанкинов, Д. (1990). Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН. 350 стр.
- Стойчев С., Герджиков Г., Демерджиев Д., Борисов Б. (2008). Птиците на Сакар планина. София, 56 с.

- Тодоров, Е. (2007). „Остров Лакът“ – В Костадинова, И. и Граматиков, М. (ред.). Орнитологично важните места в България и Natura 2000. БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 11, София, БДЗП, стр. 427-428.
- Чешмеджиев С., Попгеоргиев, Г., Петров, Ц., Корнилев, Ю., Спасов, С., Стойчев С. (ред.). (2016). Белият щъркел в България през 2014-2015 г. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 31, София, 60 с.
- Чешмеджиев, С., Христов, И. (2020). „Картиране на гнездящи птици в българо-румънския участък от плавателния път на река Дунав“. Доклад. ГеоМарин” ЕООД. 2020.
- Шурулинков П. (2014) План за действие за опазване на големия воден бик (*Botaurus stellaris*) в България, 2013-2024 г. Утвърден РД: 347/12.05.2014 на Министъра на околната среда и водите. 50 стр.
- Шурулинков, П., Даскалова, Г., Делов, В., Далакчиева, С., Борисов, Б., Стоянов, Г., Ангелов, И., Цветков, П. (2015). Методика за мониторинг на гнездящите видове птици. НСМБР – ИАОС.
- Шурулинков П., Цонев Р., Николов Б., Стоянов Г.П., Асенов Л. (2005). Птиците на Средна Дунавска равнина. Федерация Зелени Балкани, София, 120 стр.
- Янков, П. (отг. ред.). 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София. 679 стр.
- Andone, G., H. Almasan, D. Rudu, L. Andone, E. Chirac, G. Sclarletescu. 1969. Cercetare asupra pasarilorichiofage din delta Dunarii. Inst. Cercet. Pisc. Studi si Cercetari 27: 133–183.
- BWPi, (2006). The birds of the western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Cheshmedzhiev S., Shurulinkov P., Daskalova G. (2019). Status and distribution of diurnal birds of prey and the Black Stork along the Bulgarian section of the Danube River. In: Shurulinkov P. et al. (eds.) Biodiversity of the Bulgarian-Romanian section of the Lower Danube. Nova Publishers, New York, 375-398 p.
- Crivelli, A. J., T. Nazirides, H. Jerrentrup. (1996). Action plan for the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Europe. In: B. Heredia et al. 1996. Globally Threatened Birds In Europe. Action Plans. Council of Europe Strasbourg, France.
- Ivanov, B. (2008). Wintering waterbirds in Danube between towns of Somovit and Silistra, Bulgaria. Acta Zoologica Bulgarica. 60, (3). 285 – 294.
- Iankov, P., & Popgeorgiev, G. (2019). Breeding status of the Glossy Ibis *Plegadis falcinellus* in Bulgaria. SIS Conservation, 1, 56-9.
- JDS4 (2019-2020). Scientific report: A shared analysis of the Danube river. <http://www.danubesurvey.org/jds4/publications/scientific-report>

- Krone O., G. Treu. 2018. Movement patterns of white-tailed sea eagles near wind turbines. *The Journal of Wildlife Management*, 82:1367–1375.
- Michev T., & Profirov, L., (2003). Mid-winter numbers of waterbirds in Bulgaria (1977 – 2001): Results from 25 years of mid-winter counts carried out at the most important Bulgarian wetlands. Pensoft Publishers, Bulgaria. 160 p.
- Michev T., Profirov L., Dimitrov M., Nyagolov K. (2004) *The Birds of Atanasovsko Lake. Status and Checklist*. Second edition. Bourgas Wetlands Conservation Series, 5, Bourgas.
- Michev T.M., Profirov L., Michev B., Hristov L., Ignatov A., Stoynov E., Chipev N. 2018. Long-term changes in autumn migration of selected soaring bird species at Burgas bay, Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica*, 70 (1): 57-68.
- Michev T., Profirov L., Nyagolov K. & Dimitrov M. (2011). The autumn migration of soaring birds at Bourgas Bay, Bulgaria. *British Birds* 104: 16-37.
- Nikolov I. (2004) Shoveler (*Anas clypeata*). *Acrocephalus*. 25(122): 173.
- Sándor A.D., V. Alexe, M. Marinov, A. Doroşencu, C. Domşa, B. J. Kiss. 2014. Nest-site selection, breeding success, and diet of white-tailed eagles (*Haliaeetus albicilla*) in the Danube Delta, Romania. *Turkish Journal of Zoology*, 38: 1-9.
- Shurulinkov, P., Cheshmedzhiev, S., Daskalova, G., Dinkov, H., Kirov, K., Hristov, I., Kutsarov, Y., Koev, V., Michov, S. (2019a). Recent data on the distribution and numbers of the water birds in the wetlands along the Bulgarian section of the Danube river, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube*. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Cheshmedzhiev, S., Kirov, K., Koev, V., Dinkov, H., Hristov, I., Nikolov, I., Michov, S., Kutsarov, Y. (2019b). Heron and cormorant colonies along the Bulgarian-Romanian section of the Danube river: Status and trends, 2010-2014, in: Shurulinkov, P., Hubenov, Z., Beshkov, S., Popgeorgiev, G. (Eds.), *Biodiversity of the Bulgarian-Romanian Section of the Lower Danube*. Nova Science Publishers, New York, p. 461.
- Shurulinkov P., I.Hristov, K.Hristov, I.Nikolov, B.Nikolov, S.Velkov, H.Dinkov, A.Ralev, N.Chakarov, D.Ragyov, R.Stanchev, L.Spassev, I.Hristova (2007) *Birds of Dragoman marsh and Chepun hills, W-Bulgaria—checklist, status and recent development of water birds populations*. *J.Balkan Ecology*, 10(3): 251-264.
- Shurulinkov P., Daskalova, G., Tzonev, R. (2013). Breeding Waterbirds in Temporally Flooded Wetlands in Northern Bulgaria. *Acta Zool. Bulgarica* 65(2): 207-215.
- Stastny K., Hudec K. (2016) *Fauna CR. Ptaci –Aves*. 3, Academia, Praha 2016.
- Svensson, L., Mullarney, K., Zetterström, D. (2009). *Collins Bird Guide*, 2nd ed. HarperCollins. p. 416.

Todorov E., Daskalova, G., Shurulinkov, P. (2015). Current Breeding Distribution and Conservation of White-tailed Eagle, *Haliaeetus albicilla* (L.) in Bulgaria. *Acta zool. bulg.*, 67 (1): 3-10.

<https://www.iucnredlist.org/>